

LUND
UNIVERSITY

Svårighetsgrad i svenska definitiva nominalfraser: En tvärsnittsstudie av L2-inlärare med ungerska som förstaspråk

Fanni Kulcsár

Handledare: Anna Flyman Mattsson

Språk- och litteraturcentrum, Lunds universitet

Masterprogram i Språk och språkvetenskap, Specialisering i Svenska som andraspråk

SPVR01 Språk och språkvetenskap: Examensarbete – Masterkurs, 30 hp

Augusti 2026

Abstract

The grammatical expression of definiteness varies considerably across the world's languages. While the semantic concept of it is universal, its morphological realization differs significantly from language to language, making it particularly challenging for second language learners of Swedish. This thesis investigates the degree of difficulty of definite Swedish noun phrases for L2 learners, focusing on four constructions: double definiteness, possessive pronouns with adjectival modifiers, and the demonstrative pronouns *den här* and *denna*. Although all four are semantically definite, they differ in their morphological marking.

Data were collected through two instruments: a translation task and a grammaticality judgment task, preceded by a linguistic background survey assessing participants' second language use. Twenty participants completed all tasks in person, while one participant completed the tasks online. The participants were divided into three proficiency groups. The results were analysed within an error-analytical framework and compared with both previous research and the participants' learning materials to assess whether the introduction order of the materials aligned with the observed degree of difficulty. An implicational analysis was conducted within the double definiteness category to determine which morphemes imply the acquisition of others. Findings were consistent with prior research, with *den här*-constructions typically being an easy category while double definiteness constructions were the hardest. However, one noun phrase type particularly diverged from this pattern in comparison: the *denna*-constructions, which also differed in how it was introduced across the examined compendiums. Cross-linguistic influence, the low frequency of *denna* in the collected data, and the participants' homogeneous academic context were suggested as potential contributing factors.

Keywords: second language acquisition, noun phrase, definiteness, Swedish, Hungarian, degree of difficulty, difficulty order, learning materials

Tack

Först och främst vill jag tacka min handledare, Anna Flyman Mattsson, för ditt tålamod, din vägledning och för kursen *Att analysera inlärarspråk*, vilket har inspirerat mig och varit till stor hjälp i flera delar av denna uppsats. Jag vill även tacka alla klasskamrater och lärare inom masterprogrammet i lingvistik. Under dessa två år har jag lärt mig oerhört mycket av er. Ett varmt tack till mina tjejer, för ert stöd och för alla våra studiesessioner tillsammans. Till mina vänner där hemma: *köszönöm, hogy vagytok*. Jag vill även tacka mina två tidigare lärare vid Eötvös Loránd-universitetet, Isztrayné Dr. Teplán Ágnes och Dr. Péteri Vanda för hjälpen med att rekrytera deltagare och för att jag fick genomföra undersökningen under era lektioner. Att få komma tillbaka till de klassrum där allt en gång började kändes särskilt betydelsefullt. Jag vill också rikta ett varmt tack till alla deltagare som tog sig tid att vara med i studien; utan er hade denna studie inte varit möjlig. Tack mamma för att du har lyssnat på mina frustrationer och alltid stöttat mig med omtanke och råd.

Innehållsförteckning

Figurer	vi
Tabeller	vi
Förkortningar.....	vi
1. Inledning	1
1.1 Syfte och forskningsfrågor	3
1.2 Disposition	4
2. Bakgrund och tidigare forskning	5
2.1 Svenska nominalfrasers struktur	5
2.1.1 Dubbel bestämdhet (<i>den</i> och adjektivattribut)	7
2.1.2 Demonstrativt pronomen <i>denna/detta/dessa</i>	8
2.1.3 Demonstrativt pronomen <i>den här/det här/de här</i>	9
2.1.4 Possessivt pronomen med adjektivattribut.....	9
2.2 Teoretiska ramverk för svårighetsgrad	10
2.2.1 Processbarhetsteorin och tidigare forskning	11
2.2.2 Axelsson (1994)	12
2.2.3 Nyqvist (2016, 2018, 2021)	14
2.3 Kontrastiv översikt: L1-ungerska i relation till L2-svenska.....	15
2.4 Tvärspråklig påverkan	17
2.5 Läromedel i L2-svenska	19
3. Metod och material	21
3.1 Experimentdesign	21
3.1.1 Metodologiska överväganden	21
3.1.2 Enkät	22
3.1.3 Översättningsuppgift.....	23
3.1.4 Grammatikalitetsbedömningstest.....	24
3.2 Informanter	24
3.3 Forskningsetiska överväganden	26
3.4 Läromedel.....	27
3.5 Dataanalys	28
3.5.1 Urval av nominalfrastyper utifrån Axelsson (1994)	28
3.5.2 Analytisk ram.....	28
3.5.3 Kategorisering och kriterier för felanalysen	29
4. Resultat	34

4.1 Översättningsmeningar och GJT	34
4.2 Läromedel.....	37
4.2.1 Rivstart-serien.....	38
4.2.2 Form i fokus-serien.....	38
4.2.3 Undervisningsordning av nominalfraserna	39
5. Diskussion	40
5.1 Resultatdiskussion.....	40
5.2 Diskussion av metodologiska begränsningar.....	48
5.3 Vidare forskning	48
6. Sammanfattning.....	50
Källförteckning	52
Analyserade läromedel	55
Bilagor.....	56

Figurer

<i>Figur 1. Korrekthetsgrad av nominalfraserna</i>	36
--	----

Tabeller

<i>Tabell 1. Bestämda och obestämda adjektivsuffix efter SAG (Teleman m.fl., 1999)</i>	6
<i>Tabell 2. Bestämda och obestämda substantivsuffix efter SAG (Teleman m.fl., 1999)</i>	6
<i>Tabell 3. Jämförande översikt över grammatiska egenskaper i ungerska och svenska nominalfraser</i>	16
<i>Tabell 4. Informanternas självskattade färdighetsnivåer i svenska och engelska</i>	26
<i>Tabell 5. Kriterier för analys av nominalfraser</i>	31
<i>Tabell 6. Feltyper inom kategori 2</i>	32
<i>Tabell 7. Feltyper inom kategori 3</i>	33
<i>Tabell 8. Korrekthetsgrad av frastyperna uppdelade efter deltagarnas årskurs och sammanlagt</i> . 35	
<i>Tabell 9. Morfologiska feltyper i fraser med dubbel bestämdhet</i>	37
<i>Tabell 10. Ordningen för den formella introduktionen av de undersökta nominalfraserna i lärobokserierna Rivstart (Levy Scherrer & Lindemalm, 2007, 2008) och Form i fokus (Fasth & Kannermark, 1996, 1997).</i>	39
<i>Tabell 11. Resultaten av svårighetsgraden i de jämförda studierna och studien</i>	42

Förkortningar

DBA – definithet, bestämdhet, artikelbruk

GJT – Grammaticality Judgment Test (grammatikalitetsbedömningstest)

L1 – förstaspråk/modersmål

L2 – andraspråk

L3 – tredjespråk

NF – nominalfras

1. Inledning

De svenska reglerna för definithet och bestämdhet beskrivs ofta som asymmetriska och svåra, och utgör därför en stor svårighetskälla för nästan alla andraspråksinlärare. Det är oberoende av inlärares förstaspråk, trots att morfologisk bestämdhet är en av de mest frekventa kategorierna i språket (Axelsson, 1994; Nyqvist, 2018). Denna problematik är inte begränsad till nybörjarnivå, utan forskning har visat att även avancerade inlärare som bott i Sverige sedan länge fortsätter att uppvisa normavvikelser i komplexa nominalfraser (Hyltenstam, 1992).

Tidigare forskning om svenska som andraspråk visar att inlärare successivt utvecklar sin behärskning av nominalfraser (NF) beroende på deras morfologiska och semantiska komplexitet. Nominalfraser är nära kopplade till systemet DBA, som utgörs av definithet (betydelse), bestämdhet (form) och artikelbruk (Flyman Mattsson, 2021). Det är ett välkänt problemområde i andraspråksinlärning. Att lära sig ett nytt språk innebär att utveckla nya former, såsom fonologiska och morfosyntaktiska strukturer, och att etablera associationer mellan former och betydelser (Agebjörn, 2021). Denna process resulterar i ett mentalt nätverk av form–betydelse-associationer som kan användas för olika kommunikativa syften. Relevant forskning har visat att relationen mellan form och betydelse i detta DBA-system ofta är inkonsekvent och därmed särskilt utmanande för L2-inlärare. Svårigheten ligger inte bara i att lära sig de enskilda formerna, utan i det komplexa och ofta inkonsekventa samspelet mellan form och betydelse (DeKeyser, 2005). Denna inkonsekvens kan leda till olika fel under språkproduktionen.

Samtidigt är flera av de mest komplexa nominalfrasstrukturerna lågfrekventa i språket och ofta omärkta i inputen, och markörer i nominalfraser är svåra att uppfatta i det språkliga inflödet (Goldschneider & DeKeyser, 2005). Det är främst den låga frekvensen i spontant tal (att de förekommer så sällan i naturliga samtal) som gör att de har fått begränsad uppmärksamhet i forskningen, eftersom det är svårt att få tillräckligt med material att analysera. Det finns ett fåtal studier som undersöker svenska nominalfraser hos inlärare med L1-ungerska (t.ex. Portin m.fl., 2008), men dessa fokuserar inte specifikt på svårigheten mellan de olika frastyperna. Det saknas helt studier som specifikt undersöker svårigheten för svenska nominalfraser hos inlärare med ungerska som förstaspråk. Eftersom alla förstaspråk uppvisar distinkta strukturer skulle det vara intressant att undersöka om svårigheten varierar beroende på modersmålet, eller om den i stort sett följer ett gemensamt mönster. Ungerskans sätt att uttrycka definithet och possessivitet skiljer sig typologiskt från svenskans och kan möjligen påverka utvecklingen av DBA-systemet. Därför skulle en jämförelse av dessa fenomen kunna belysa i vilken utsträckning tvärspråklig påverkan spelar en roll vid utvecklingen av det svenska DBA-systemet. Även om tvärspråklig påverkan

tidigare har studerats för andra enskilda förstaspråk (bl.a. Agebjörn, 2021; Nyqvist, 2018), inkluderar denna studie ungerska, ett språk som ännu inte undersökts i detta sammanhang.

Axelsson (1994) föreslår en svårighetsordning av nominalfraser med flera steg för L2-inlärare, där morfologiskt och strukturellt enklare nominalfraser lärs in tidigare än strukturellt mer komplexa nominalfraser. Nyqvist (2018) föreslår däremot en ordning som skiljer sig tydligt från Axelssons, och hon grundar svårighetsgraden på förhållandet mellan form och betydelse. Salameh m.fl. (1996) och Agebjörn (2021) har båda undersökt den inre morfologin i dubbel bestämdhet, en konstruktion som är specifik för svenskan, där tre bestämdhetsmorfem (ett bestämt substantivsuffix, ett bestämt adjektivsuffix, och en fristående artikel) markerar definithet, och kommit till samma slutsatser gällande utvecklingsordningen av de singulara bestämdhetsmorfem.

Ett annat relevant område är hur nominalfraser introduceras i läromedel för L2-svenska, eftersom ordningen i vilken olika nominalfrasstrukturer presenteras kan jämföras med den svårighetsordning som har föreslagits för L2-inlärare. Vissa L2-inlärare av svenska studerar språket i en traditionell undervisningsmiljö utanför Sverige, där läromedel utgör en viktig del av undervisningen. Flyman Mattsson och Nyqvist (2023) jämförde nominalfraser i finska och svenska läromedel, vilket ger en grund för att undersöka i vilken utsträckning den ordning i vilken svenska nominalfraser introduceras i läromedel överensstämmer med den svårighetsordning som har föreslagits för inlärare av svenska. Vidare undersöker jag hur dessa strukturer förklaras i läromedlen, med särskilt fokus på strukturer där förhållandet mellan form och betydelse är mer komplext, samt vilka exempel som ges.

1.1 Syfte och forskningsfrågor

Syftet med denna studie är att undersöka svårighetsgraden hos olika typer av svenska nominalfraser hos ungersktalande elever som lär sig svenska i en traditionell undervisningsmiljö. En av nominalfrasstrukturerna analyseras närmare med avseende på sin inre morfologi. Studien syftar även till att jämföra den identifierade svårighetsgraden med tidigare forskning om nominalfrasers utvecklingsordning samt med den grammatiska sekvenseringen i deltagarnas undervisningsmaterial.

För att besvara studiens syfte ingående ur olika synvinklar undersöks tre delperspektiv med hjälp av följande delfrågor:

1. I vilken utsträckning motsvarar svårighetsgraden hos de undersökta nominalfraserna den utvecklingsordning som föreslås i resultaten från Axelssons (1994) respektive Nyqvists (2018, 2021) studier?
2. I vilken utsträckning överensstämmer eller avviker denna svårighetsgrad från den traditionella undervisningsordning som återfinns i deltagarnas kurskompendier *Rivstart* och *Form i fokus*?
3. Finns det en intern svårighetshierarki för de enskilda morfemen inom konstruktionerna med dubbel bestämdhet, och i så fall, hur ser den ut?

De två inledande delfrågorna syftar till att fördjupa analysen av svårighetsgraden genom att kontrastera resultaten mot både tidigare forskning och den pedagogiska progressionen i läromedlen. Den första delfrågan tar upp den jämförande dimensionen, där den identifierade svårighetsgraden ställs mot de utvecklingsordningar som framkommit i tidigare forskning. Den andra delfrågan motiveras av det faktum att deltagarna tillägnar sig svenska inom ramen för en traditionell undervisningsmiljö, där kursböckerna utgör en central del av undervisningen. Även om dessa läromedel behandlar och introducerar de studerade nominalfraserna på ett visst sätt och enligt en viss ordning, är det inte självklart att denna ordning sammanfaller med den naturliga utvecklingsgången eller graden av svårighet. Dubbel bestämdhet, som är en typ av de undersökta definitiva nominalfraser, tas upp i den tredje delfrågan och undersöks i närmare detalj. Studien kartlägger den interna, morfologiska hierarkin inom kategorin dubbel bestämdhet. Genom att undersöka i vilken ordning de olika morfemen uppvisar ökande svårighetsgrad (det bestämda substantivsuffixet *-en*, det bestämda adjektivsuffixet *-a* och den fristående artikeln *den*) möjliggörs det att utvärdera om teorierna om morfemföljd som föreslagits av Salameh m.fl. (1996) och Agebjörn (2021) stämmer överens med resultaten i den här studien.

1.2 Disposition

I detta kapitel introduceras undersökningens ämne, syfte och forskningsfrågor. I kapitel 2 presenteras undersökningens teoretiska ramverk, vilket utgörs av relevant tidigare forskning om utvecklingssteg för nominalfraser i svenska som andraspråk. Här redogörs också för de centrala hypoteser och modeller som ligger till grund för analysen, hämtade från Axelsson (1994), Agebjörn (2021), samt ett flertal studier av Nyqvist (2016, 2018, 2021). I detta kapitel presenteras de grammatiska strukturer av de fyra nominalfraserna som studien utgår från samt en jämförande översikt över det ungerska systemet för bestämdhet. I kapitel 3 presenteras undersökningens metod och material. Här redogörs för undersökningsdesignen samt de uppgifter och den enkätundersökning om språklig bakgrund som ingick. Kapitlet beskriver även de två analysmetoder som tillämpades: felanalys och implikationsanalys. I kapitel 4 presenteras och redovisas resultaten av datainsamlingen. I kapitel 5 diskuteras resultaten mer ingående utifrån de ställda forskningsfrågorna och i relation till de teoretiska utgångspunkterna samt den tidigare forskningen, där likheter och skillnader lyfts fram. I detta kapitel diskuteras även metodologiska brister och begränsningar. Slutligen sammanfattas undersökningen i sin helhet samt dess viktigaste slutsatser och resultat i kapitel 6.

2. Bakgrund och tidigare forskning

2.1 Svenska nominalfrasers struktur

I följande avsnitt presenteras den allmänna strukturen hos nominalfraser i svenskan med fokus på deras morfosyntaktiska uppbyggnad. Därefter beskrivs de fyra nominalfrastyper som ligger till grund för denna studie.

Endast 8 procent av världens språk har både obestämd och bestämd artikel (Haspelmath, 1998, s. 274). Svenska och ungerska tillhör denna minoritet. Kramskys typologi (1972) klassificerar cirka 300 språk utifrån deras grammatiska markörer för att formellt uttrycka bestämdhet kontra obestämdhet. Kramsky delar in språk i sju huvudkategorier baserat på hur de markerar denna distinktion. Grupp A består av språk med självständiga ord, där bestämdhet/obestämdhet uttrycks genom fristående ord (artiklar), såsom i ungerskan eller engelskan. Svenska ingår i grupp B som är en blandad form (både fristående och klitiska element). Den ena medlemmen av kategorin (bestämdhet eller obestämdhet) uttrycks genom ett fristående ord, medan den andra medlemmen (bestämdhet eller obestämdhet) är ett bihang till substantivet, antingen proklitiskt eller enklitiskt. I svenskan uttrycks obestämdhet med ett fristående ord (t.ex. *en bil*, *ett hus*), precis som i ungerskan (t.ex. *egy autó*, *egy ház*). De indefinita nominalfraserna beaktas dock inte i denna studie, eftersom fokus ligger på definita nominalfraser, vilka i svenskan kan innehålla både bestämda och obestämda former.

Den grundläggande strukturen hos en nominalfras utgörs av framförställda attribut, substantiv och efterställda attribut, och bland de framförställda attributen finns följande kategorier: definit attribut (som determinativa och possessiva pronomen), kvantitetsattribut (räkneord eller kvantitativa pronomen) och adjektivattribut (se schemat i Telemann m.fl., 1999, vol. 3, s. 13). Adjektivattribut (t.ex. *stor*, *röda*) placeras direkt till vänster om substantivet, kvantitetsattribut (t.ex. *tre*, *många*) till vänster om adjektivattributet och det definitiva attributet (t.ex. *detta*, *det här*) längst till vänster. Artiklarna överensstämmer med huvudsubstantivet och förekommer i två former i de obestämda nominalfraserna: *en* (utrum, singular), *ett* (neutrum, singular), och i tre former i de bestämda svenska nominalfraserna: *den* (utrum, singular), *det* (neutrum, singular) och *de* (plural). Övriga definitiva attribut som possessiva pronomen (t.ex. *din*) samt demonstrativa pronomen (t.ex. *de här*) böjs med huvudsubstantivet också, men de styr substantivets form på olika sätt. Även adjektivet böjs i överensstämmelse med huvudsubstantivet i sin attributiva funktion. De diakritiska egenskaperna *numerus*, *genus* och *bestämdhet* markeras samtidigt av ett enda suffix som kan förekomma i tre former: ett nollmorfem (*en stor hund*), suffixet *t* (*ett stor-t hus*) och suffixet *a* (*stor-a taylor*). Denna placering av ord som definit attribut, kvantitetsattribut och adjektivattribut

till vänster kallas också för prenominal position, eftersom det föregår substantivet. Substantiv använder suffix för att markera *genus, numerus och bestämdhet*, vilka antingen kan uppträda som separata agglutinerade markörer (t.ex. *hund-ar-na*) eller som kumulativa morfem, dvs. morfem som uttrycker flera särdrag samtidigt (t.ex. *hund-ar*, där två särdrag visas på *-ar*, nämligen obestämdhet och plural form). Om ett adjektiv används i en definit nominalfras måste det stå i bestämd form, vilket innebär att det krävs det bestämda adjektivsuffixet *-a*. Bestämda och obestämda adjektivsuffix samt bestämda och obestämda substantivsuffix sammanfattas i tabell 1 respektive tabell 2 (Teleman m.fl., 1999, vol. 2, s. 96–98; s. 208)

Tabell 1. Bestämda och obestämda adjektivsuffix efter SAG (Teleman m.fl., 1999)

	obestämd		bestämd	
	singular	plural	singular	plural
utrum	-Ø	-a	-a (el. -e)	-a
neutrum	-t	-a	-a	-a

Tabell 2. Bestämda och obestämda substantivsuffix efter SAG (Teleman m.fl., 1999)

	obestämd		bestämd	
	singular	plural	singular	plural
utrum	-Ø	-or, -ar, -er, -r, -Ø	-en/-n	-na
neutrum	-Ø	-n, -er, -Ø	-et/-t	-a, -en, -na

Termen DBA (definithet, bestämdhet och artikelbruk) introduceras av Flyman Mattsson (2021) och används av Flyman Mattsson och Nyqvist (2023), i en studie om L2-svenska läromedel, som ett samlingsbegrepp för att fånga den komplexa helheten i det svenska nominalfrassystemet. Begreppet syftar till att täcka in tre sammanhängande delar: definithet (den semantiska betydelsen), bestämdhet (den morfologiska formen) och artikelbruk (det syntaktiska valet av artiklar). I denna studie används DBA som övergripande term för att referera till detta sammansatta fenomen. Med DBA-fraser avses nominalfraser där DBA-systemets morfologi är relevant, det vill

säga fraser där den morfologiska markeringen av definitthet, bestämdhet och artikelbruk måste beaktas.

Nyqvist (2018) noterar att lärare ofta rapporterar att elever upplever strukturer med DBA som ologiska (s. 21), vilket leder till vanliga fel som **min boken*. Inlärare utgår ofta från denna logiska princip där definit betydelse (att referenten är känd) alltid borde markeras med bestämd form. I svenskan bryts detta av t.ex. possessiva pronomen (*min bok*) och vissa demonstrativa pronomen (*denna bok*), där betydelsen är definit men substantivet måste stå i obestämd form. *Den här boken* är formellt mer komplex, eftersom definitthet markeras två gånger och *denna bok* är formellt enklare eftersom definitthet bara märks på ett ord, men förhållandet är ologiskt: pronomenet har en definit betydelse, men kräver att substantivet står i obestämd form. Nyqvist (2018, 2021) visar att inlärare (både elever i immersiv undervisning och elever i traditionell undervisning) har betydligt lägre korrekthetsprocent för *denna* än för *den här*. Inlärare tenderar att logiskt strukturera språket genom att lägga till ett bestämt substantivsuffix (**denna boken*)¹, vilket tyder på att den kognitiva konflikten mellan betydelse och form (som i *denna bok*, *min bok*) är svårare att bemästra än att lära sig en redundant struktur med formell komplexitet (*den här boken*), även om formens komplexitet verkar spela en roll (Nyqvist, 2018). En annan asymmetri uppstår mellan possessiv/genitiv och adjektiv. I en nominalfras som *min vackra syster* måste adjektivet stå i bestämd form, medan substantivet står i obestämd. Detta blandade system saknar logik för inläraren. Tidigare studier har dokumenterat att inlärare ofta väljer att sätta även substantivet i bestämd form (**min vackra systemen*) eftersom de försöker skapa överensstämmelse mellan den definitiva betydelsen och ordens former. Denna typ av asymmetri är svårare än den rent redundanta dubbla bestämdheten i singularis (*den röda boken*), där alla led är bestämda (Nyqvist, 2021). Det är alltså svårare att lära sig det komplexa förhållandet mellan form och betydelse än den formella komplexiteten (Nyqvist, 2021; Flyman Mattsson & Nyqvist, 2023; Agebjörn, 2021). De inherenta språkliga faktorerna, såsom formell komplexitet och mappning mellan form och betydelse, spelar en mer central roll för svårighetsgraden än individuella faktorer som ålder eller färdighetsnivå. Skillnaderna i korrekthet mellan olika årskurser/nivåer är sällan statistiskt signifikanta, medan skillnaderna mellan de olika frastyperna nästan alltid är det (Nyqvist, 2021, s. 87).

2.1.1 Dubbel bestämdhet (*den* och adjektivattribut)

Den svenska grammatiska kategorin som kallas *bestämdhet* innebär att man måste ”ta ställning till om man ska använda ett substantiv i bestämd eller i obestämd form” (Lubińska, 2016, s. 1). Den obestämda artikeln (*en* i utrum och *ett* i neutrum) placeras i början av nominalfrasen, precis som t.ex. i ungerskan eller engelskan. Däremot markeras bestämdhet med ett bestämdhetssuffix som

¹ Se avsnitt 2.1.2 för en närmare redogörelse av de dialektala och regionala variationerna hos pronomen *denna*.

hängs på substantivet (det bestämda substantivsuffixet). Strukturen för dubbel bestämdhet kräver tre bestämdhetsmarkörer: en fristående artikel (*den/det/de*), ett bestämt adjektivsuffix (*-a*) och ett bestämt substantivsuffix (*-en/-et/-na/-en*), som illustreras av exempel (1), *den vita boken*. Denna struktur innebär en betydande utmaning för inläraren på grund av dess höga grad av formell redundans, då den definitiva betydelsen kodas genom flera morfem simultant i en och samma fras (DeKeyser, 2005). I denna strukturella tyngd kompliceras utvecklingen ytterligare av att mappningen mellan språkliga markörer och deras semantiska funktion är mycket asymmetrisk. Mappning betyder helt enkelt kopplingen mellan ett ords form (hur det ser ut) och dess betydelse (vilken funktion det har). För dubbel bestämdhet framförs en betydelse (att ordet är definit) med hjälp av flera grammatiska morfem som inte alla är nödvändiga (DeKeyser, 2005, s. 8). Exempel (1) illustrerar dessa tre olika morfem som markerar bestämd form. Trots den formella komplexiteten (en hög grad av redundans), beskrivs förhållandet mellan form och betydelse som logiskt och entydigt (Nygqvist, 2018, 2021). Förhållandet beskrivs som logiskt eftersom en definit betydelse konsekvent matchas av en bestämd form på substantivet, vilket skapar en entydig koppling mellan form och funktion. Eftersom form och betydelse samverkar på ett logiskt och förutsägbart sätt bedömer inlärare ofta dessa strukturer korrekt i ett tidigt skede, trots att de är formellt komplexa (Nygqvist, 2018). Detta innebär att inläraren har en receptiv förmåga att känna igen och godkänna målspråksenliga former i ett testmoment som GJT, även om hen ännu inte kan producera hela strukturen självständigt i tal.

- (1) *den* *vit-a* *bok-en*
 ART.SG.NN.BEST vit-BEST² bok-SG.NN.BEST
 'den vita boken'

2.1.2 Demonstrativt pronomen *denna/detta/dessa*

Detta demonstrativa pronomen styr substantivet till obestämd form, trots att hela frasen har en definit betydelse. Om ett adjektivattribut läggs till i frasen får detta ett bestämt suffix (*-a*) medan substantivet kvarstår i naken, obestämd form, som i exempel (2), *denna (vita) bok*. Denna asymmetri skapar ett komplext förhållande mellan form och betydelse. Till följd av den vedertagna regeln för formellt skriftspråk saknar substantivet efter *denna* ofta den enklitiska bestämda artikeln i skriftlig svenska (Julien, 2005). En ytterligare komplikation för inläraren är den regionala

² Adjektivets bestämda form kallas traditionellt för den svaga formen, som är markerad med *w*. Jag följer dock Juliens (2005) beteckning och markerar det bestämda adjektivsuffixet *-a* som BEST och den obestämda formen som OBEST i exemplen.

variationen i målspråket; i sydsvenskt och västsvenskt regionalt språk är det vanligt att använda substantivet i bestämd form i talspråk även efter denna pronomentyp, t.ex. *detta huset* (Teleman m.fl., 1999, vol. 2, s. 308). Trots denna lokala variant presenteras strukturen i läroböcker för svenska som andraspråk nästan uteslutande enligt den normenliga formen, där substantivet strikt ska stå i obestämd form efter *denna*. Detta kan skapa en diskrepans mellan det formella undervisningsmaterialet och den språkliga verklighet som inlärare kan möta i specifika regioner i Sverige.

(2)	<i>denna</i>	(vit-a)	<i>bok</i>
	DEM.NN.SG	(vit-BEST)	bok-SG.NN.OBEST
	'denna (vita) bok'		

2.1.3 Demonstrativt pronomen *den här/det här/de här*

Konstruktionen kräver dubbel bestämdhet, vilket innebär att både demonstrativt pronomen och det bestämda substantivsuffixet markerar bestämdhet, som visas i exempel (3). Om ett adjektiv inkluderas i frasen kräver även detta en bestämd markering (t.ex. *det här fina huset*), såsom beskrivs i avsnitt 2.1.2. Även om strukturen är formellt redundant, betraktas relationen mellan form och betydelse ofta som logisk av inlärare eftersom den yttre formen stämmer överens med den definitiva betydelsen (Nyqvist, 2018). En möjlig bidragande orsak till att denna struktur ofta behärskas väl är att den introduceras tidigt i de flesta läromedel, ofta som en fast enhet långt innan den generella regeln för dubbel bestämdhet eller andra definitiva nominalfraser med adjektivattribut presenteras (Flyman Mattsson & Nyqvist, 2023).

(3)	<i>den här</i>	(vit-a)	<i>bok-en</i>
	DEM.SG.NN	(vit-BEST)	bok-SG.NN.BEST
	'den här (vita) boken'		

2.1.4 Possessivt pronomen med adjektivattribut

I denna frastyp kombineras ett possessivt pronomen med ett adjektivattribut i bestämd form samt ett substantiv i obestämd form, t.ex. *min vita bok* (se exempel 4). Denna asymmetri mellan form och funktion leder ofta till att inlärare övergeneraliserar substantivets bestämda suffix (t.ex. *min stora boken*) i ett försök att skapa kongruens med den definitiva betydelsen. I tidigare forskning har man identifierat en tydlig trend, nämligen att definit betydelse vanligtvis kommer till uttryck i den bestämda formen (Nyqvist 2015, 2018), vilket i denna studie gäller demonstrativt pronomen *denna/detta/dessa* och possessivt pronomen med adjektivattribut. Inlärare tror ofta att de måste

använda substantivets bestämda form så fort betydelsen är definit. Det leder till att de gör fel i fraser som **min boken*, vilket i standardspråket kräver obestämd form av substantivet.

(4)	<i>min</i>	(vit-a)	<i>bok</i>
	POSS.NN.SG	(vit-BEST)	bok-SG.NN.OBEST
	'min (vita) bok'		

2.2 Teoretiska ramverk för svårighetsgrad

Inom forskningen om andraspråksinläring av nominalfraser finns det två huvudsakliga perspektiv på förhållandet mellan korrekthet och utveckling. Det första perspektivet innebär att korrekthet motsvarar utveckling. I enlighet med de principer som fastställts av Brown (1973) utgår många forskare, däribland Axelsson (1994) och Nyqvist (2018, 2021), från att korrekthetsgraden i obligatoriska kontexter återspeglar inlärningsordningen. Brown (1973) definierade inlärningsordningen genom att mäta korrekthetsgraden för morfem i obligatoriska sammanhang och fastställde ett kriterium på 90 % för att ange att en struktur har tillägnats. Det är alltså detta kriterium som ligger till grund för den inlärningsordning han föreslår. Axelsson (1994) tillämpade detta ramverk på svenska och föreslog en hierarki i tre steg där högre korrekthetsnivåer i spontant tal indikerar den kronologiska inlärningsordningen. En hög korrekthetsgrad för en viss typ av nominalfras tyder därmed på att den har tillägnats tidigt i utvecklingen. Nyqvist (2018, 2021) använder liknande hierarkier där ett kriterium på 75 % korrekthet används för att fastställa om en struktur är inlärd eller inte. Hon beskriver också en inlärningsgång som en svårighetshierarki (Nyqvist, 2021, s. 79). Både Axelsson och Nyqvist använder utveckling och inläring som synonyma begrepp. I detta synsätt betraktas alltså inlärningsordning/utvecklingsordning och svårighetsordning som i praktiken samma fenomen.

Det andra perspektivet, företräds främst av Pienemann (1998) och stöds av diskussioner hos bland andra Nordanger (2017). Pienemann hävdar att rangordningar baserade på korrekthet inte är giltiga mått på utveckling. Han menar att korrekthetsnivåer kan vara godtyckliga och att en hög felprocent snarare indikerar hur svår en struktur är för inläraren (svårighet) än när den faktiskt uppträder i utvecklingen. Han hävdar att svårighetsgraden och den kronologiska utvecklingsordningen inte tyder på samma sak. Istället förespråkar han emergenskriteriet, vilket innebär att en struktur är utvecklad så snart inläraren uppvisar en första korrekt användning av strukturen, oavsett hur ofta hen fortfarande gör fel. På samma sätt noterar Nordanger (2017) att tidigare morfemstudier kritiserades för att dokumentera en svårighetshierarki snarare än en verklig utvecklingsordning. Eftersom begrepp som utvecklingsstadier och utvecklingsordning är föremål för debatt, och då

Pienemann (1998) menar att svårighetsgrad och utveckling inte sammanfaller, undviks dessa termer i föreliggande studie. I stället används begreppen svårighet och svårighetsgrad för att undersöka nominalfrasernas komplexitet oberoende av den kronologiska ordningen för deras faktiska utveckling. Begreppen inläring, utveckling, och utvecklingsordning i samband med korrekthetsprocent av nominalfraser förekommer dock i denna studie, på samma sätt som de används i de studier som behandlas.

De teoretiska modeller och empiriska fynd som presenterats i detta avsnitt bildar sammantaget det teoretiska ramverk som den aktuella studien bygger på. Axelssons (1994) stadiemodell och Nyqvists (2018, 2021) studier erbjuder konkreta förslag på en utvecklingsordning för svenska nominalfraser. Den aktuella studien ämnar pröva i vilken utsträckning dessa föreslagna hierarkier återspeglas i det empiriska materialet. Dessa studier erbjuder en specifik och jämförbar svårighetsordning mellan olika typer av nominalfrastyper i andraspråkssvenska. Medan de övriga diskuterade studierna bidrar med fördjupade förklaringar kring enskilda morfem (Agebjörn, 2021; Salameh m.fl., 1996) eller den övergripande kognitiva processbarheten (Glahn m.fl., 2001), skiljer de sig i fokus som gör dem mindre lämpade som huvudsaklig bas för just denna studies analys av nominalfrasens svårighetsgrad. Salameh m.fl. (1996) och Agebjörns (2021) förslag på en intern morfologisk struktur för konstruktionen med dubbel bestämdhet kommer att utgöra bakgrunden till delfråga 3.

2.2.1 Processbarhetsteorin och tidigare forskning

Processbarhetsteorin (Pienemann, 1998) är en kognitiv teori som föreslår att språkinläring följer en universell hierarki av bearbetningsprocesser, då inlärare endast kan producera strukturer som deras nuvarande kognitiva rutiner kan hantera. Pienemann (1998) beskriver språkinläring som en kumulativ process, vilket innebär att inläraren bygger sitt språk steg för steg. En central tanke är att vissa strukturer fungerar som förutsättningar för andra: om en inlärare har tillägnat sig en mer komplex struktur, förutsätter det att enklare strukturer redan har tillägnats (s. 134). Enligt Pienemann och Håkansson (1999) placeras kongruens av grammatiska särdrag inom nominalfrasen (såsom kongruens mellan artikel, adjektiv och substantiv) på nivå 3: frasprocedur. De strukturer som undersöks i denna studie, det vill säga dubbel bestämdhet och olika typer av modifierade nominalfraser, kan därmed relateras till denna nivå. Tidigare forskning, bland annat Nyqvist (2016), visar dock att nominalfrastyper som placeras på samma PT-nivå kan uppvisa stora skillnader i korrekthetsgrad. PT kan således beskriva vilka strukturer som är processbara vid ett visst utvecklingssteg, men inte nödvändigtvis den interna ordningen eller skillnaderna mellan strukturer inom samma nivå.

Hammarberg (1996) använde svenskadjektivets kongruens för att jämföra frasmorfologi (kongruens inom nominalfras, nivå 3) med morfologi mellan fraser (kongruens i predikativa

konstruktioner, nivå 4). Hans data stödde PT när det gällde pluralmarkörer (-a) och visade att eleverna behärskade överensstämmelse inom nominalfrasen (t.ex. *de svarta hundarna*) innan de behärskade den i predikativa positioner (t.ex. *hundarna är svarta*), medan resultaten för neutrummarkören -t avvek från den förväntade ordningen. Samtidigt som Hammarberg (1996) bekräftade delar av PT-hierarkin introducerade han idén att kommunikativ nödvändighet och semantisk tydlighet är starka faktorer som kan påverka den kronologiska utvecklingsordningen. Glahn m.fl. (2001) fann likaså stöd för en hierarkisk utveckling av grammatiska strukturer i en skandinavisk kontext, men visade samtidigt att semantisk tydlighet kan påverka inläringen. Sammantaget visar dessa studier att PT kan ge en övergripande beskrivning av grammatiska utvecklingsmönster, samtidigt som enskilda strukturer kan påverkas av andra faktorer. Resultaten av Glahn m.fl. (2001) stöder uppfattningen (etablerade inom PT, Pienemann, 1998) att ju längre syntaktiskt avstånd det är mellan de element som ska böjas lika, desto senare behärskas strukturen.

Inom den tredje nivån, där nominalfraser i den aktuella studien återfinns, har forskare identifierat en intern morfemföljd. Salameh m.fl. (1996) fann att barn som lär sig svenska ofta börjar med att matcha de bestämda suffixen i adjektivet och substantivet (t.ex. *vit-a bok-en*) innan de inkluderar den fristående artikeln (t.ex. *den vit-a bok-en*). Implikationsanalys av de 18 eleverna visar att de aktuella strukturerna inlärs i följande ordning: Adj_{affix} (det bestämda adjektivsuffixet) + N_{affix} (det bestämda substantivsuffixet) och därefter Art (den fristående artikeln) + Adj_{affix} + N_{affix}. Denna ordning stämmer väl överens med processbarhetsteorins förutsägelse (Pienemann & Håkansson, 1999). Detta mönster bekräftas av Agebjörn (2021) som i sin longitudinella studie föreslår en inre morfemföljd i konstruktioner med dubbel bestämdhet. Agebjörn hävdar att det finns ett tydligt inre utvecklingsmönster för morfemen i DBA-fraser. Resultaten visar att den fristående artikeln implicerar adjektivsuffixet, som i sin tur implicerar substantivsuffixet (s. 93). Det innebär att inlärare sällan producerar den fristående artikeln utan att redan behärska det bestämda substantivsuffixet.

2.2.2 Axelsson (1994)

Axelsson (1994) kategoriserar svårighetsgraden efter antalet ”formella operationer” som krävs. Hon delar in nominalfraserna i tre stadier. Steg 1-typerna involverar noll eller en enkel operation, steg 2 har två operationer, medan steg 3 involverar tre samtidiga operationer (t.ex. dubbel bestämdhet). Denna definition överensstämmer i princip med DeKeyser (2005) definition av formkomplexitet, där komplexiteten mäts genom hur många val inläraren måste göra för att välja rätt morfem och allomorf i en given konstruktion. Redundans (*redundancy*) avser en betydelse som uttrycks samtidigt av mer än ett morfem, dvs. att det innehåller överflödiga element. I samband med redundans är strukturer som kräver flera markörer för en enda betydelse (som dubbel bestämdhet) svårare eftersom de ger fler möjligheter till fel, och strukturer som är analytiska

konstruktioner (ett ord per betydelse) och är fria från komplex böjning (t.ex. *bok, min syster*) och därför är de enklaste, första steget i hierarkin.

Axelsson (1994) behandlar de semantiska aspekterna av bestämdhet och skriver om ”operationer”. De semantiska aspekterna innebär distinktionen mellan känd och okänd information (+/-KÄND) för lyssnaren, samt huruvida referensen är specifik, icke-specifik eller generisk. Denna studie kommer bland annat att jämföras med Axelssons hierarki, eftersom tvärsnittsstudien visar att den föreslagna utvecklingsordningen är starkt etablerad på individnivå, där 51 av 60 inlärare följer den stipulerade vägen och steg från enkla till komplexa strukturer (1994, s. 100). Resultaten visar att korrekthetsgraden sjunker i takt med att den formella komplexiteten ökar, vilket utgör grunden för hennes föreslagna hierarki, där hög korrekthet antas tyda på en tidig utveckling. En viktig aspekt som måste beaktas är *chunking* eller inläring av fasta uttryck. Detta gäller när inläraren använder en svår fras som en oanalyserad enhet. Axelsson (1994) noterar att inlärare kan ha hög korrekthet på svåra former (t.ex. *hela dagen*) för att de har lärt sig dem som fasta fraser, inte genom produktiv användning. Produktiv användning innebär att eleven självständigt kan bilda och använda en form i nya sammanhang utifrån en underliggande grammatisk regel, till skillnad från att bara lära sig en specifik fras utantill och reproducera den ordagrant. Även om Axelsson ansåg att possessiva former var lätta (steg 1), hävdar senare forskare som Nyqvist (2018) att kopplingen mellan form och betydelse faktiskt är svårare än den formella komplexiteten, vilket tyder på att Axelssons höga ”poäng” för possessiva former kan ha berott på att eleverna använde *oanalyserade chunks* i sitt spontana tal.

Nominalfraser kategoriseras i nio typer baserat på deras strukturella komplexitet, vilket uttrycks morfologiskt (Axelsson, 1994, s. 99), med fem definitiva och fyra indefinita kategorier. Dessa typer utvecklas vanligtvis i tre olika steg beroende på deltagarnas korrekthetsgrad i obligatoriska kontexter. Eftersom denna studie omfattar definitiva nominalfraser behandlas dessa kategorier mer ingående i det följande. Bokstaven D i namnen på frastyper (t.ex. MoND) står just för att hela strukturen har en definit funktion. I steg 1, det stadium som inlärare behärskar tidigast och med högst korrekthet, återfinns kategorin MoND (modifierare-substantiv-definit). Denna typ innebär att ett substantiv föregås av en modifierare som gör frasen definit, såsom possessivt pronomen eller demonstrativt pronomen *denna/detta/dessa*, medan substantivet förblir i obestämd form. Axelsson klassificerar även konstruktioner med possessivt pronomen och adjektivattribut (t.ex. *min lilla verkstad*) inom denna kategori. För MoND-fraser rapporteras en mycket hög korrekthetsgrad på 92,3 %. Steg 2 innehåller kategorin MoNDefD (modifierare-substantiv-enklitisk bestämd artikel-definit). Dessa fraser anses innehålla två ”formella svårigheter” eller operationer: en framförställd modifierare (såsom *hela, förra* eller *den här*) och ett substantiv med enklitisk bestämdhetsmarkör. Korrekthetsgraden för denna typ av fraser sjunker till 69,2 %. I steg 3, vilket är den svåraste kategorin för inlärare, återfinns DefMoNDefD (bestämd artikel-modifierare-substantiv-enklitisk bestämd artikel-definit). Denna struktur innebär dubbel

bestämthet och kräver kongruens av tre markörer: en fristående bestämd artikel, en modifierare (adjektiv) och ett substantiv med enklitisk artikel. Denna komplexa typ uppvisar en markant lägre korrekthetsgrad på 21,7 %. Axelssons resultat är av stor relevans då de etablerar en svårighetshierarki (Steg 1 > Steg 2 > Steg 3) som visar att analytiska konstruktioner (t.ex. *denna bil*, där det bara finns ett ord per betydelse) generellt är lättare att bemästra än syntaktiska och redundanta strukturer (t.ex. *det fina huset*).

2.2.3 Nyqvist (2016, 2018, 2021)

Nyqvist (2016) bekräftar Axelssons (1994) rön genom att visa att bestämda pluralformer (som *hundarna*) och obestämda singularformer (som *vän*) efter en viss typ av modifierare (possessiva och demonstrativa pronomen, t.ex. *de här hundarna*, *min vän*) är de strukturer som utvecklas sist. Resultaten i Nyqvist (2016) ger stöd för hypotesen (Axelsson, 1994) att utvecklingsordningen styrs av en komplexitetshierarki, där de morfologiskt mest krävande nominalfraserna tillägnas i ett senare skede av språkutvecklingen. Inlärningsgången uppvisar därmed samma logik som identifierats i tidigare forskning, där ju svårare en struktur är, desto senare i utvecklingsordningen uppträder den.

De obestämda singularformerna och de bestämda pluralformerna (som utvecklas sist) är svåra för informanterna på grund av både inter- och intralingvistiska faktorer. Interlingvistiska faktorer handlar om avståndet mellan inlärares modersmål (L1) och svenskan (L2). För inlärare med modersmål som saknar artiklar (som finska) är den obestämda artikeln en klassisk svårighetskälla (Nyqvist, 2016). Eftersom strukturen saknas i L1 uppfattar inlärares den ofta som semantiskt onödig eller redundant, vilket leder till att artikeln helt utelämnas (t.ex. **katt* i ett sammanhang där *en katt* behövs). Intralingvistiska faktorer avser målspråket, i detta fall det svenska språkets struktur och komplexiteten i dess regler. Till exempel, bestämd pluralform har en mycket hög grad av formell komplexitet eftersom substantivet ofta kräver två suffix samtidigt; först en pluraländelse och därefter en bestämdhetsändelse (t.ex. *katt-er-na*).

Nyqvist (2018) undersökte två finska grupper baserade på undervisningsform (traditionell eller immersiv). Forskningen fokuserade på tre specifika områden: dubbel bestämdhet, nominalfraser som kombinerar possessiva/genitiva och adjektiviska attribut, samt användningen av synonyma demonstrativa pronomen (*den här* och *denna*). Resultaten tydliggör att i båda grupperna använde man de formellt komplexa nominalfraserna mer korrekt än sådana med ett komplext förhållande mellan form och betydelse. Singularis med dubbel bestämdhet behärskades före pluralformer, eftersom pluralformer innebär högre formell komplexitet (två ändelser på substantivet). Utvecklingen av fraser med dubbel bestämdhet följer därför ett tydligt mönster: utrum singular behärskas före neutrum singular, som i sin tur behärskas före plural (t.ex. strukturer som *den snygga väskan* (utrum) och *det röda äpplet* (neutrum) behärskas före pluralformer som *de vita*

väggarna). För pronomen och genitivattribut visar resultaten att *den här* behärskas tidigast, följt av genitiv med adjektiv, possessiv med adjektiv och slutligen *denna*. Frekvensen i språkinputen tycks ha spelat en betydande roll, då mycket frekventa strukturer såsom possessiva och genitiva attribut behärskades i högre grad än det sällsynta pronomenet *denna*, trots att samtliga tre uppvisar ett likartat komplext förhållande mellan form och betydelse. Därför innebär hierarkin att inlärare lättare hanterar *den här klockan* än konstruktioner som *grannens söta hund*, *din bästa vän* eller det mer sällsynta *denna gång*. Eftersom samtliga av Nyqvists använda nominalfrastyper ingår i min studie möjliggörs en direkt jämförelse med resultatet, vilket även ligger i linje med studiens andra forskningsfråga om i vilken utsträckning ett liknande mönster kan observeras i det aktuella materialet.

2.3 Kontrastiv översikt: L1-ungerska i relation till L2-svenska

I detta avsnitt presenteras en kontrastiv jämförelse mellan ungerska och svenska nominalfraser. Syftet är att belysa de strukturella likheter och skillnader som kan påverka ungersktalande inlärares tillägnande av det svenska bestämdhetssystemet.

I ungerska kan possessivitet uttryckas genom en fristående bestämd artikel som uttrycker definithet (*a* respektive *az*, beroende på det efterföljande ordets initiala bokstav), ett personligt pronomen (t.ex. *én* som betyder ”jag”) som fungerar som possessivt attribut, och ett possessivsuffix på substantivet. Av dessa tre är det endast den fristående artikeln och possessivsuffixet är obligatoriska. Till exempel konstruktionen *az (én) almám* översätts till svenska som *mitt äpple* med en fristående artikel och ett possessivsuffix efter substantivet (och eventuellt det possessiva attributet, se exempel 5), vilket uppvisar en hög grad av form-betydelsekorrespondens, dvs. en enkel relation mellan form och betydelse, eftersom både formen och betydelsen markerar definithet. I ungerskan markeras indefinithet med den obestämda artikeln (*egy*) och definithet med den bestämda artikeln, som har två varianter (*a/az*). Adjektivattributet kongruensböjs inte efter numerus inom nominalfrasen, men pluralformen markeras däremot i predikativ ställning. Dessutom om ett adjektiv står för ett helt substantiv (substantivering), kan det ta på sig fullständiga kasusändelser som ett substantiv. Denna studie bortser från dessa andra former och fokuserar uteslutande på den attributiva användningen inom de definitiva nominalfraser, där adjektivet står i sin grundform, oavsett substantivets numerus. Ungerska saknar genusdistinktion. Sammanfattningsvis uppvisar ungerskan tendenser som i flera avseenden skiljer sig markant från dem som kännetecknar svenskan. Ungerskan saknar dubbel bestämdhet, medan svenska har det i bland annat attributiva adjektivfraser. Demonstrativa pronomen (*ez* ”den här/denna”, *az* ”den där”) böjs i olika former och kasus, så det markeras både på det demonstrativa pronomenet och på substantivet. Dessutom kräver konstruktionen att den bestämda artikeln (*a/az*) placeras mellan det demonstrativa pronomenet och substantivet. Possessivformen visas till exempel i (6a), medan

kausativformen visas i (6b) och ackusativformen i (6c). Se tabell 3 för en sammanfattande översikt över de grammatiska egenskaperna hos svenska och ungerska nominalfraser.

- (5) az (én) almám
den (1SG) äpple-1SG.POSS
'mitt äpple'
- (6) a. azé az emberé
den-POSS ART man-POSS
'den där mannens'
- b. ezért az okért
den-CAUS ART anledning-CAUS
'av den här anledningen'
- c. azt a poharat
det-ACC ART glas-ACC
'det där glaset'

Tabell 3. Jämförande översikt över grammatiska egenskaper i ungerska och svenska nominalfraser

Egenskap	Ungerska	Svenska
Indefinitet	Fristående obestämd artikel (<i>egy</i>)	Fristående obestämd artikel (<i>en/ett</i>)
Definitet	Fristående bestämd artikel (<i>a/az</i>)	Fristående artikel och/eller bestämt substantivsuffix (<i>-en/-et/-na/-en</i>)
Possessiv funktion	Fristående bestämd artikel (<i>a/az</i>) och possessivsuffix på substantivet (t.ex. <i>-m, -d</i>) och eventuellt personligt	Possessivt pronomen och obestämt substantiv

	pronomen däremellan (t.ex. <i>én, te</i>) – endast substantivet kongruensböjs i kasus	
Demonstrativ funktion	Demonstrativt pronomen (<i>ez, az</i>) och fristående bestämd artikel – det demonstrativa pronomenet och substantivet kongruensböjs i samma kasus	Demonstrativt pronomen <i>den här/där</i> och bestämt substantivsuffix eller demonstrativt pronomen <i>denna</i> och obestämt substantiv
Adjektivkongruens	Oböjt i attributiv ställning inom nominalfraser	Kongruensböjt efter genus, numerus och bestämdhet i attributiv ställning inom nominalfraser
Genusdistinktion	Saknas	Förekommer
Dubbel bestämdhet	Saknas	Förekommer

2.4 Tvärspråklig påverkan

Inlärare av svenska som andraspråk har lättare att uttrycka bestämdhet med ett fristående ord, så kallad analytisk form (t.ex. *min bok, denna katt*) än att bygga in det i substantivet som ett suffix, som är den syntetiska formen (t.ex. *boken*). Enligt Axelsson (1994, s. 151) tenderar inlärare att använda enklare analytiska uttryck innan de bemästrar målspråkets syntetiska former. Detta innebär att analytiska konstruktioner utvecklas tidigare och med högre korrekthet än syntetiska konstruktioner, även för elever med syntetiska/agglutinerande modersmål (dvs. språk som bildar ord genom att foga samman flera separata morfem, där varje morfem bär en distinkt grammatisk betydelse), såsom finska, som ingick i Axelssons studie (1994), eller ungerska, som framgår av Portin m.fl. (2008). För inlärare som har ett syntetiskt L1 är den analytiska formen fortfarande mer korrekt i de tidiga stadierna än den syntetiska formen. Jämfört med inlärare med ett analytiskt L1 (dvs. språk som uttrycker grammatiska relationer genom separata ord snarare än böjningsändelser, som engelska eller kinesiska) underlättar dock den syntetiska L1-bakgrunden bearbetningen och utvecklingen av suffixet, eftersom de redan är kognitivt ”tränade” att hantera komplex morfologi inom ord (Axelsson, 1994; Portin m.fl., 2008).

Angående artikelbruk betonar ”The Competition Model” (MacWhinney, 2005; Tokowicz & MacWhinney, 2005) att det kan uppstå konkurrens mellan modersmålet (L1) och andraspråket (L2). Modellen menar att nya grammatiska strukturer kan läras in i L2 så länge de inte konkurrerar

med liknande strukturer från L1. Nordanger (2017) hävdar att modellen förklarar de observerade skillnaderna mellan olika L1-grupper på ett bra sätt. Engelskspråkiga elever påverkas till exempel av sitt modersmål eftersom engelskan använder mönstret *artikel + substantiv*. Detta gör att de ofta missar det norska bestämda suffixet. Ryskspråkiga elever har däremot inga artiklar i sitt modersmål och är därför mer uppmärksamma på substantivens ändelser.

Nordanger visar att engelskspråkiga och ryskspråkiga elever gör olika typer av fel när de använder dubbel bestämdhet. Engelskspråkiga elever utelämnar ofta substantivsuffixet, medan ryskspråkiga elever oftare utelämnar den fristående artikeln. Felmönstren påverkas alltså både av modersmålets struktur och av allmänna principer för språkinläring (Nordanger, 2017). Eftersom norsk och svensk dubbel bestämdhet fungerar på samma sätt är resultaten också relevanta för denna studie. Samma typ av konkurrens som finns hos engelskspråkiga elever gäller även ungerskspråkiga elever, eftersom ungerskan och engelskan liknar varandra när det gäller hur bestämdhet uttrycks (Kramsky, 1972).

Samtidigt visar Axelsson (1994) att finskspråkiga elever har lättare att lära sig det bestämda suffixet (*boken*) än spanskspråkiga elever, som oftare använder den fristående artikeln. En möjlig förklaring är att finskan har ett rikt kasussystem, vilket gör att finskspråkiga är vana att uppmärksamma ordändelser. Portin m.fl. (2008) noterar att ungerskspråkiga inlärare bearbetar svenska böjda substantiv långsammare, vilket tyder på att de delar upp orden i stam och suffix. Kinesiska inlärare behandlar däremot oftare orden som hela enheter utan att analysera deras delar. Detta resultat tyder också på att ett modersmål med rik morfologi kan göra det lättare att bearbeta svenska bestämda suffix.

De Bot (1992) anpassar Levelts modell (1989) till språkproduktion hos tvåspråkiga personer. Han hävdar att personer som talar två nära besläktade språk använder samma procedurerna och lexikala kunskap i båda språken (s. 9). Därför behöver inlärare av ett typologiskt annorlunda andraspråk utveckla nya språkspecifika procedurer. Så till exempel lexikala kategorier, syntaktiska procedurer och diakritiska drag som tempus, numerus, genus, kasus, kan variera mellan språk, och därför måste L2-inläraren tillägna sig dessa processer (Pienemann & Håkansson, 1999). För inlärare med ungerska som modersmål och svenska som andraspråk innebär detta stora utmaningar, eftersom ungerskans agglutinerande struktur och sätt att uttrycka bestämdhet skiljer sig tydligt från svenskans system (se avsnitt 2.3). Inlärarna kan därför inte fullt ut använda modersmålets strukturer utan behöver utveckla nya bearbetningsstrategier för svenskan.

Kunskaper i ett andraspråk som har artiklar kan också påverka utvecklingen av artikelsystemet i ett tredjespråk. Agebjörn (2021) visar att den obestämda artikeln i engelska (L2) underlättar utvecklingen av den obestämda artikeln i svenska (L3), eftersom strukturerna liknar varandra. Däremot påverkar inte den engelska bestämda artikeln (*the*) utvecklingen av det svenska bestämda substantivsuffixet på samma sätt, eftersom strukturerna skiljer sig åt. Agebjörns studie (2021) analyserar dock inte mer komplexa nominalfraser, som dubbel bestämdhet eller nominalfraser med

premodifierare. I Nordangers studie (2017) om dubbel bestämdhet i norska som andraspråk klargör resultaten att engelskspråkiga elever ofta utelämnar suffixet men behåller artikeln. Nordanger förklarar detta med att strukturen *artikel + substantiv* i engelskan konkurrerar med det norska systemet där bestämdhet uttrycks med suffix. Dubbel definithet definieras som en fristående bestämd artikel, och ett bestämt adjektivsuffix och ett bestämt substantivsuffix. Den morfologiska strukturen hos dessa nominalfraser i ungerskan liknar engelskans mer än svenskans, eftersom adjektivet och substantivet inte båda förses med bestämda suffix. Däremot skiljer sig de övriga tre nominalfraserna som analyseras i denna uppsats (fraser med demonstrativa pronomen *denna* och *den här*, fraser med possessivt pronomen och adjektivattribut) strukturellt mellan ungerska och engelska.

2.5 Läromedel i L2-svenska

En återkommande brist i svenska läromedel är avsaknaden av ett helhetsperspektiv på DBA-systemet. Flyman Mattsson och Nyqvist (2023) påpekar att inget av de granskade läromedlen behandlar systemet i sin helhet, istället lyfts enskilda delar fram, medan förhållandet mellan form och betydelse sällan förklaras explicit. Bland de granskade läromedlen ingår Rivstart-serien, vilket gör deras slutsatser särskilt relevanta för den aktuella studien, eftersom Rivstart även utgör en stor del av deltagarnas kursmaterial (Levy Scherrer & Lindemalm, 2007; det är dock en tidigare upplaga av den bok som behandlas i Flyman Mattsson & Nyqvist, 2023). Det finns en kraftig förenkling av komplexa system i läromedlen som kan leda till att förståelsen påverkas negativt (DeKeyser, 2005). Författarna belyser att läromedelsförfattare ofta väljer att endast ta upp fragmenterade delar av systemet (förmodligen i tron att helheten är för svår att ta in) men att detta leder till att de viktiga kopplingarna inom dessa komplexa grammatiska strukturer aldrig blir tydliga för inläraren (Flyman Mattsson & Nyqvist, 2023). Dessa förenklingar kan alltså försvåra inläringen, oavsett inlärarens modersmål. Dessutom fokuserar svenska läroböcker för utländska studenter (bl.a. Rivstart) betydligt mer på nominalfrasens formella struktur än på vad bestämdhet faktiskt betyder rent semantiskt (Kołaczek, 2018).

I Flyman Mattsson och Nyqvist (2023) tas fraser med possessivt pronomen och adjektivattribut inte upp i detalj i Rivstart-serien, trots att substantivets form efter possessivt pronomen visserligen nämns i Rivstart B1+B2. Även om det tas upp, är det alltid med utgångspunkt i *den/det* ägande och dess anpassning i genus och numerus (s. 9), och bestämdheten hos substantivet och adjektivformen behandlas eller övas inte särskilt mycket. Demonstrativt pronomen *den här* introduceras tidigt i nästan alla läromedel i studien. Demonstrativt pronomen *denna* presenteras betydligt senare, oftast först på avancerad nivå (t.ex. Rivstart B1+B2). Det kontrasteras ofta mot *den här* för att visa skillnaden i substantivets form (s. 9). Dubbel bestämdhet är generellt sällsynt

i läromedelstexterna. Adjektivets bestämda form behandlas främst i finländska läromedel och i ungefär hälften av de svenska bokserierna, bl.a. Rivstart-serien i en grammatisk genomgång.

Nyqvist (2016) konstaterar att den naturliga utvecklingsordningen för nominalfraser, som framgår av studien skiljer sig väsentligt från den ordning i vilken strukturerna presenteras i läromedlen. I läroböckerna introduceras ofta kognitivt svåra former, såsom obestämd singular, före formellt enklare former som bestämd singular, samtidigt som alla pluralformer ofta undervisas samtidigt trots att den indefinita pluralen (utan markörer) är enkel för inläraren medan den definita pluralen (med komplexa ändelser) är mycket svår. Denna pedagogiska prioritering av formella regler skapar en tydlig avvikelse från inlärarens faktiska utvecklingsgång. I Nyqvist (2016) kallas de undersökta läromedlen som Serie A och Serie B. Nominalfraser med possessiva pronomen och adjektivattribut är generellt mindre vanliga i läromedlen än i elevernas egna texter. Nyqvist noterar att de förekommer i Serie B, där sidorna är utformade som en tonårings hemsida med länkar som ”min familj” och ”mina hobbyer” (s. 310), men det nämns ingenting om kombinationen av possessiva pronomen och adjektivattribut. Det framgår inte uttryckligen om de demonstrativa pronomen *den här* och *denna* nämns separat eller tillsammans i läromedlen, eftersom de tas upp som exempel på direkt deixis (att peka ut något i talsituationen). Hon konstaterar, i likhet med de ovan nämnda Flyman Mattsson & Nyqvist (2023), att adjektivattribut är sällsynta i läromedlen, vilket betyder att fraser som kräver dubbel bestämdhet (*den* + adjektivattribut) inte är framträdande i materialet som eleverna får från böckerna (s. 307).

3. Metod och material

Uppsatsen utgör en tvärsnittsstudie som undersöker svårighetsgrad för nominalfraser och deras interna morfologiska hierarki. Inlärarna är uppdelade i tre årskurser, vilket speglar i stort sett deras olika språkkunskapsnivåer, och fick ett preliminärt frågeformulär om sin språkliga bakgrund, samt två övningar; en översättningsuppgift samt ett grammatikalitetsbedömningstest. Inlärarnas behärskning av nominalfraserna analyserades genom de övningarna och jämfördes dels med den svårighetsgrad som föreslås av tidigare forskning, dels med den ordning i vilken nominalfraser introduceras i studenternas huvudsakliga kurskompendium. Studien genomfördes inom ett felanalytiskt ramverk för samtliga forskningsfrågor och ett implikationellt analytiskt ramverk för delfråga 3. Tvärsnittsstudien genomfördes vid ett tillfälle för varje deltagare. Trots avsaknaden av longitudinella data erbjuder den här studien möjlighet att jämföra språkliga prestationer mellan olika nivåer. Eftersom studien är tvärsnittslig snarare än longitudinell kan den inte visa hur individers språk utvecklas över tid. Resultaten kan därför endast säga något om vilka strukturer som verkar vara mer eller mindre svåra vid olika kunskapsnivåer, alltså en svårighetsgrad. Detta knyter an till Nordangers (2017) kritik mot tidigare forskning. Hon menar att många studier egentligen bara visar vilka strukturer som är svårare eller lättare, men beskriver det som om det vore inlärarnas faktiska utvecklingsordning, vilket inte är samma sak. Skillnaden beror på att tvärsnittsstudier ger en ögonblicksbild av korrekthet vid en viss tidpunkt, medan longitudinella studier följer individens faktiska utveckling över tid. Longitudinella studier kan dock vara mycket tidskrävande, och tvärsnittsstudier (som ofta kallas *pseudo-longitudinella*) löser detta problem genom att samla in data vid samma tidpunkt, men från L2-inlärare med olika kunskapsnivåer (Ellis & Barkhuizen, 2005, s. 97).

3.1 Experimentdesign

3.1.1 Metodologiska överväganden

Den främsta anledningen till att ungerska används som språk i undersökningen är, förutom att säkerställa att deltagarna har fullständig förståelse av samtycket och övningarna, att undvika *priming* eller aktivering av L2-svenska, något som kan påverka de språkliga valen i de följande övningarna. Det användes endast nominal-, verb- och adverbfraser som är högfrekventa, dvs. förekommer ofta i läroböcker för nybörjare, för att säkerställa att svårighetsgraden i ordförrådet inte skulle påverka någon av uppgifterna. Eftersom deltagarna har tre olika kunskapsnivåer blir

det också möjligt att observera om svårighetsgraden är densamma på varje nivå, och om så inte är fallet, hur den varierar.

Den låga frekvensen av dessa nominalfraser i spontana data gör eliciterade data och insamlingsmetoder mer lämpliga. Dessutom påpekar Axelsson (1994, s. 69) att det är osäkert om de har tillägnat sig språkssystemet och reglerna eller bara lärt sig några fasta uttryck eller kollokationer. Därför föredrar man eliciterade data, eftersom eleverna då inte bara kommer att använda inlärd fraser. I båda de eliciterade övningarna (översättningsövningen och GJT-övningen) är kontexten tydligt angiven för alla nominalstrukturer. I en implikationsanalys undersöker man situationer där den angivna kontexten kräver en viss struktur (t.ex. att eleven ska översätta *den vita boken* från ungerska till svenska som i översättningsövningen), men där eleven ändå misslyckas med att producera formen. En nominalfras markeras med ett plustecken (+) om den är närvarande, alltså inläraren använder strukturen korrekt. Om inläraren har en möjlighet att använda strukturen men använder istället en annan form (t.ex. *vit bok*) eller använder en felaktig form, är det frånvarande och därför markeras det med ett minustecken (-). Denna implikationella analys kan genomföras både morfologiskt inom en och samma fras och mellan helt olika strukturer, vilket innebär att den kan tillämpas på studiens jämförelse inom fraser med dubbel bestämdhet och även mellan de fyra undersökta fraserna.

3.1.2 Enkät

Frågeformuläret omfattade sju frågor (1–7) (se Bilaga 3–4), som alla var utformade med specifika teoretiska och metodologiska motiveringar. Fråga 1 avsåg informanternas nuvarande ålder, vilket var en nödvändig referenspunkt för fråga 3, där inlärningsåldern dokumenterades. Fråga 2 avsåg deltagarnas förstaspråk; i samtliga fall var detta ungerska, vilket utgjorde den språkliga utgångspunkten för denna studie. Fråga 3 handlade om inlärningsåldern, dvs. i vilken ålder informanternas lärde sig svenska (AoA, *Age of Acquisition*). Fråga 4 var en självvärderingsskala, där informanterna ombads att bedöma sina egna kunskaper i svenska på en femgradig skala (*a–e*), där *a* betydde dåliga kunskaper, *b* grundläggande, *c* medelnivå, *d* avancerad och *e* mycket avancerad, vilket hänvisade till en nästan modersmålsnivå. Alla kategorier förklarades i en kort mening efteråt så att de var tydliga.

Fråga 5 bad deltagaren att lista eventuella ytterligare främmande språk tillsammans med en självskattad kunskapsnivå baserad på skalan som introducerades i fråga 4. Ett exempel gavs för att illustrera det förväntade formatet; ”t.ex. tyska, c”. Detta inkluderades eftersom andraspråk och inlärningsåldern för dessa kan påverka utvecklingen av bestämd form i svenska, något som påvisades i ett stort antal tidigare studier. Dessa studier visade att andra L2 som man tidigare lärde sig kunde bidra till bearbetningen av språkliga strukturer i målspråket (Agebjörn, 2021). Ämnet behandlas mer utförligt i avsnitt 2.4, där tvärspråklig påverkan redogörs för ingående.

Fråga 6 bestod av en tabell där deltagarna ombads att ange alla språk de behärskade och hur ofta de använde varje språk genom att välja bland ett antal fördefinierade alternativ. Följande fyra användningsfrekvenser angavs: "Varje dag", "Varje vecka", "Varje månad", "Varje år eller mer sällan". Valet av dessa alternativ syftade till att få mer kvantifierade, objektiva data, snarare än semantiskt laddade termer som mått. Subjektiva termer som "Ofta" eller "Sällan" fångar personens uppfattning om frekvensen, medan kvantifierade enheter som "Varje dag" syftar till att fånga den objektiva verkligheten (Rasinger, 2018). I fråga 7 frågades om deltagaren studerar svenska som huvudämne, biämne eller något annat. Syftet med fråga 7 var att om studenter i klassen har svenska som biämne, valbar kurs eller annat, kan det påverka antalet lektioner de har och därmed deras nivå och exponering för språket. Resultaten av enkäten redovisas i avsnitt 3.2.

3.1.3 Översättningsuppgift

En översättningsuppgift utgör en form av experimentell elicitering, en metod som ofta används inom språkforskningen för att stimulera framställningen av förutbestämda språkliga drag hos inlärare. Experimentell elicitering har dock sina begränsningar; Ellis och Barkhuizen (2005) konstaterar att strukturer som inte liknar målspråket och som saknas eller sällan förekommer i spontant tal tenderar att dyka upp med betydande frekvens i eliciterade översättningsdata. Det sker alltså en omfattande överföring (eller *transfer*) från L1, vilket inte skulle ske vid naturligt språkbruk. Deltagarna ombads att översätta 15 enskilda meningar från sitt L1, ungerska till svenska utan tidsbegränsning (se Bilaga 5). I övningens instruktion beskrevs att de skulle sträva efter att vara så noggranna som möjligt. Om de inte lyckades översätta hela meningen, utan bara en del av den, skulle de skriva ner sin partiella översättning. Meningarna ordnades slumpmässigt för att undvika att de följde någon särskild serie eller indelning. Övningen innehöll 5 meningar med possessiva pronomen (2 utrum, 2 neutrum, 1 plural), 5 med dubbel bestämdhet (1 utrum, 2 neutrum, 2 plural) och 5 med demonstrativa pronomen (2 utrum, 1 neutrum, 2 plural). Det förekom två fall (meningarna 8 och 11) där det distala demonstrativa pronomenet (*den/det/de där*) var nödvändigt. Formen *denna* är begränsad till proximala referenser, dvs. den används för objekt som uppfattas som nära talaren, det distala pronomen (*den/det/de där*) innebär att det pekar på något på avstånd. I de återstående tre konstruktionerna kunde deltagarna välja mellan de proximala formerna (*denna* och *den här*). Fördelningen av utrum-, neutrum- och pluralformer i båda övningarna utformades för att skapa variation och säkerställa en relativt jämn fördelning mellan kategorierna. Ingen ytterligare analytisk betydelse tillmättes denna fördelning, eftersom studien inte syftar till att utvärdera den relativa korrektheten hos dessa former eller svårighetsgraden inom genus och numerus.

3.1.4 Grammatikalitetsbedömningstest

Mot bakgrund av den metodologiska begränsningen vid översättningsuppgiften var det nödvändigt att komplettera översättningsuppgiften med ett ytterligare verktyg, nämligen ett grammatikalitetsbedömningstest (GJT), vilket utgjorde den andra uppgiften i den här studien. Med tanke på att det är mycket svårt att samla in data genom naturliga metoder, särskilt när det gäller de undersökta nominalfraser, var ett kontrollerat experimentellt synsätt den mest lämpliga metoden. Genom att använda ett GJT säkerställs att ett tillräckligt antal exempel på de undersökta nominalfraserna samlas in, eftersom de annars sällan förekommer i spontant tal. Eftersom översättningsuppgiften innehöll fem meningar som var avsedda för antingen det ena eller det andra demonstrativa pronomenet, var det oundvikligt att vissa skulle använda endast en typ (till exempel *den här/där* i alla fem fallen). GJT säkerställde därför att deltagaren skulle stöta på båda typerna av demonstrativa pronomen minst fem gånger. Testet syftade därmed till att ge en bild av inlärares språkliga intuition och nuvarande nivå i hens interimspråk.

Utan tidsbegränsning är det möjligt för eleverna att använda explicit kunskap om regler. Valet av ett test utan tidsbegränsning (så kallat *unspeeded*) är motiverat av att inlärare i sådana test kan använda sin explicita kunskap i högre grad, vilket är särskilt viktigt när de ska bedöma om en mening är grammatiskt korrekt eller inte (Ellis & Barkhuizen, 2005). Eleverna själva kunde korrigera de meningar de anser vara grammatiskt felaktiga, vilket fungerade som ett ytterligare sätt att få fram produktionsdata. Det involverade inte studentens L1, till skillnad från översättningsuppgiften. I uppgiftsbeskrivningen angavs att om inlärares ansåg att meningen var grammatiskt helt korrekt skulle hen sätta en bock (✓) bredvid den, och om hen ansåg att meningen var felaktig skulle hen markera den med ett kryss (X) och understryka den del som hen ansåg vara felaktig. Deltagarna uppmuntrades även att ange den variant de bedömde som korrekt i stället för den understrukna del de ansåg vara felaktig. Uppgiften bestod av 20 enskilda, enkla meningar, var och en innehöll en nominalfras (se Bilaga 6). Således hade de possessiva fraserna 5 (2 utrum, 1 neutrum, 2 plural), den dubbla bestämdheten 5 (2 utrum, 1 neutrum, 2 plural), den demonstrativa *denna*-konstruktionen 5 (2 utrum, 2 neutrum, 1 plural) och den demonstrativa *den här* hade också 5 (1 utrum, 2 neutrum, 2 plural). Precis som i den första övningen ordnades meningarna även här slumpmässigt så att de inte följde på varandra utifrån kategorierna.

3.2 Informanter

Studien omfattade 21 informanter som hade ungerska som modersmål och studerade svenska vid Eötvös Loránd-universitetet. Experimentet genomfördes huvudsakligen på plats vid Eötvös Loránd-universitetet i Budapest och delvis på distans via videosamtal. Alla deltagare var inskrivna på kurser i svenska som en del av sin akademiska utbildning vid universitetet. 19 av informanterna

studerade svenska som en del av sitt huvudämne (kandidatprogram i skandinavistik), vilket innebar att de hade andra kurser relaterade till skandinavisk och svensk litteratur, lingvistik, historia och kultur. 2 av informanterna (båda i årskurs 1) studerade det som en del av sitt biämne, skandinavistik, vilket innebar att de hade lika många språkkurser som huvudämnets studenter, men färre andra kurser. I studien deltog 8 studenter i årskurs 1, 5 i årskurs 2, och 8 i årskurs 3. 20 av deltagarna genomförde övningarna på papper, medan en av dem genomförde övningarna digitalt via ett Zoom-möte. Studien inkluderade studenter från samtliga tre årskurser inom kandidatprogrammet för att få en spridning av deltagare med olika nivåer av svenska kunskaper och i varierande steg av utbildningen. Fördelningen mellan årskurserna baserades på tillgängliga deltagare vid tidpunkten för datainsamlingen. Målet var att ha ungefär lika många deltagare från alla tre årskurserna.

Nedan presenteras informanternas språkliga bakgrund utifrån resultaten från enkätundersökningen, främst deltagarnas uppfattning om sina färdighetsnivåer i svenska, frekvensen av användning samt eventuella andra främmande språk.

För färdighetsnivån delades deltagarna i årskurs 1, 2 och 3. Årskurs 1 ($n = 8$) bedömde själva sin egen färdighetsnivå i svenska huvudsakligen som grundläggande, som motsvarar *b* i skalan (87,5 %, $n = 7$) och en av dem bedömde sig själv som avancerad, *d* (12,5 %). Alla deltagare i årskurs 2 ($n = 5$) bedömde sig som *c* vilket hänvisar till en mellannivå (100 %). Majoriteten av årskurs 3 bedömde sin nivå *d* (75 %, $n = 6$), medan två deltagare valde *c* (25 %). Om man ser till samtliga deltagare ($n = 21$) är svaren jämnt fördelade mellan kategorierna *b*, *c* och *d*, där varje kategori omfattar 7 deltagare, alltså varje nivå motsvarar respektive 33,3 % av det totala antalet. Det framgick att årskurserna i stor utsträckning speglade den förväntade språkliga progressionen, där majoriteten av deltagare i årskurs 1 bedömde sin nivå som grundläggande, årskurs 2 som mellannivå och majoriteten av årskurs 3 som avancerad. Denna fördelning tyder på en balanserad representation mellan de tre nivåerna (åtminstone utifrån deltagarnas egen uppfattning), som i stort sett verkar stämma överens med motsvarande årskurser och utgör en rimlig indikator på deras svenska språkfärdighet.

Angående användningsfrekvensen av svenska fördelades resultaten jämnt: 12 informanter (57,1 %) använder det varje dag och 9 informanter (42,9 %) använder det varje vecka. I kursplanen har alla deltagare obligatoriska lektioner i svenska minst en gång i veckan, och studenter i årskurs 1 har upp till 8 lektioner per vecka. Sammantaget använder alla deltagare svenska minst varje vecka, men oftast flera gånger i veckan. För att kunna genomföra undersökningen var det ett krav att alla hade ungerska som L1, vilket de naturligtvis talar varje dag, dessutom är undervisningsspråket ungerska på universitetet. Som L2 hade de alla engelska, vilket majoriteten (76,2 %, $n = 16$) använder varje dag, medan en del (23,8 %, $n = 5$) använder det varje vecka. En deltagare talar engelska på mellannivå (4,8 %), 13 deltagare på en avancerad nivå (61,9 %) och 7 av dem utvärderade sig som *e*, vilket hänvisar till en nästan modersmålsnivå (33,3 %). Fördelningen av

deltagarnas självskattade färdighetsnivåer i svenska och engelska, uppdelade på de tre årskurserna, redovisas i tabell 4. De övriga andraspråken utgjordes av tyska (n = 10), italienska (n = 4), spanska (n = 2) samt ytterligare språk som vardera talades av en enskild deltagare (nämligen franska, nederländska, serbiska, koreanska och azerbajdzjanska). Deltagarnas genomsnittliga ålder är 21,3 år (med ett åldersspann från 19 till 26 år), och deras genomsnittliga inlärningsålder är 19,1 år (med ett åldersspann från 11 till 24 år). Nästan alla deltagare påbörjade sin svenska inläring och utbildning som vuxen, med undantag för två deltagare. Genom att deltagarna var vuxeninlärare använde de liknande kognitiva mekanismer för att lära sig språket. Vuxna förlitar sig ofta mer på explicita strategier och problemlösning och är mer medvetna om språket, medan barn har en starkare förmåga till implicit utveckling (DeKeyser, 2005).

Tabell 4. Informanternas självskattade färdighetsnivåer i svenska och engelska

Språk	Färdighetsnivå	Åk 1 (n)	Åk 2 (n)	Åk 3 (n)	Totalt n (%)
Svenska	b – grundläggande	7	-	-	7 (33,3)
	c – mellannivå	-	5	2	7 (33,3)
	d – avancerad	1	-	6	7 (33,3)
Engelska	c – mellannivå	1	-	-	1 (4,8)
	d – avancerad	4	5	4	13 (61,9)
	e – nästan modersmålsnivå	3	-	4	7 (33,3)

3.3 Forskningsetiska överväganden

Uppsatsen genomfördes i enlighet med Vetenskapsrådets (2024) riktlinjer för god forskningssed. Det säkerställdes att varje deltagare var informerad om studiens syfte, de uppgifter som ingick, samt integritetsfrågor. Forskningsetiska riktlinjer, såsom de från Vetenskapsrådet (2024) och från Litosseliti (2018), kräver att informerat samtycke måste ges på ett språk som deltagaren lätt kan förstå. För en undersökning av språklig bakgrund minskar användningen av modersmålet för att deltagarna misstolkar innehållet och frågorna. Därför presenterades övningarna, frågeformuläret och samtyckesformuläret på ungerska, deltagarnas modersmål. I Bilaga 1 finns en svensk översättning, medan den ungerska originaltexten anges i Bilaga 2. Deltagandet var frivilligt och deltagarna informerades om att de när som helst hade rätt att avbryta sin medverkan utan att behöva ange någon orsak. All insamlad data behandlades konfidentiellt och förvarades på ett säkert sätt. Inga personuppgifter som möjliggör identifiering av enskilda deltagare redovisas i uppsatsen.

Samtliga deltagare bekräftade genom sin underskrift att de tagit del av och förstått den information som presenterades i samtyckesformuläret.

3.4 Läromedel

I detta avsnitt presenteras de kurskompendier som användes i studien och som utgjorde grunden för analysen. Den primära källan för deltagarna utgjordes av Rivstart A1+A2 och Rivstart B1+B2 (Levy Scherrer & Lindemalm, 2007, 2008), medan det kompletterande läromaterialet till stor del återfanns i serien Form i fokus, i delarna A och B (Fasth & Kannermark, 1996, 1997). Serien Form i fokus är helt inriktad på grammatik. Övrig kurslitteratur exkluderades från analysen då eleverna endast tar del av dessa sporadiskt. Med att en nominalfras ”presenteras” avses här att dess grammatiska regler redogörs explicit, varefter övningar följer för att öva formen. Det bör dock noteras att nominalfraserna ibland förekom i löpande text redan innan de gavs en sådan formell genomgång. Flyman Mattsson och Nyqvist (2023) konstaterar att nybörjarmaterial ofta enbart inkluderar *den här/där*, eftersom *denna* är en mer litterär variant som förekommer mer sällan i input jämfört med *den här*.

Analysen av läromedlen genomfördes med en deskriptiv analys där materialet granskades manuellt i syfte att identifiera när och hur nominalfraser introduceras och behandlas explicit. Strukturerna har kartlagts i den ordning de förekommer i läromedlen, där den första förekomsten av en formell genomgång utgör utgångspunkten för analysen. De båda serierna granskades i detalj med avseende på vad som togs upp i respektive läromedel avseende dessa fraser. För varje nominalfras noterades den grammatiska förklaringen, och vad denna explicit förklarade, samt sidhänvisningar till tillhörande övningar. Resultaten sammanställdes därefter i en tabell (se tabell 10 i resultatsavsnittet). Utöver hela nominalfraser granskades även enskilda delar av NF med dubbel bestämdhet. Detta är direkt kopplat till delfråga 3, eftersom syftet är att se vilka komponenter eleverna i årskurs 1 redan har fått undervisning om. De andra mer avancerade grupperna har nämligen redan lärt sig hela formen och alla delar av dubbel bestämdhet. I diskussionsdelen 5.1 jämfördes läromedlens introduktionsordning av dessa fraser med studiens resultat gällande svårighetsgrad, i syfte att identifiera eventuella diskrepanser mellan den pedagogiska progressionen i läromedlen och den faktiska svårighetsordningen för dessa nominalfraser.

3.5 Dataanalys

3.5.1 Urval av nominalfrastyper utifrån Axelsson (1994)

Axelsson (1994) har fem definitiva typer av nominalfraser som vanligtvis utvecklas i tre olika stadier, vilket diskuteras i litteraturgenomgången. Tre definitiva kategorier (totalt fyra typer av nominalfraser) inkluderades, medan kategorierna Namn och NDefD uteslöts. Urvalet motiverades av att dessa strukturer bedömdes vara alltför grundläggande för studiens deltagare, eftersom även studenter i årskurs 1 hade studerat svenska i mer än sex månader vid tidpunkten för undersökningen och båda dessa kategorier tas upp under den första månaden av undervisningen. Med avseende på de nominalfraser som är relevanta för min studie finns det två nominalfraser i steg 1, båda i kategorin MoND (modifierare-substantiv-definit). Den första typen inkluderade i min studie utgörs av possessivt pronomen med adjektiviskt attribut som föregår substantivet. Den andra valda typen utgörs av demonstrativt pronomen *denna* och substantiv. De modifierare som ingår i kategorin MoNDefD (modifierare-substantiv-enklitisk bestämd artikel-definit) av steg 2 är bl.a. *förra*, *sista*, *den*, *den här*. I den här studien användes det sistnämnda, dvs. *den här* tillsammans med ett substantiv och en enklitisk bestämd artikel. I steg 3, den svåraste kategorin, finns det en relevant nominalfras; DefMoNDefD (bestämd artikel-modifierare-substantiv-enklitisk bestämd artikel-definit).

3.5.2 Analytisk ram

3.5.2.1 Felanalys

Felanalys är en uppsättning procedurer som används för att identifiera, beskriva och förklara avvikelser i inlärares språkproduktion (Ellis & Barkhuizen, 2005). Syftet är inte enbart att registrera fel, utan att förstå inlärares interimspråk och dess system. Metoden innebär ofta att inlärares yttranden jämförs med målspråkets normer för att kategorisera avvikelserna, exempelvis genom en lingvistisk taxonomi (Ellis & Barkhuizen, 2005). I den här studien har jag anpassat denna metod så att jag specifikt har undersökt de skillnader som observerats hos eleverna i användningen av de fyra undersökta nominalfraserna. Eftersom befintliga kriterier inte alltid fångar upp de specifika egenskaper som är relevanta för denna undersökning har egna kriterier gjorts för att kategorisera de olika nominalfraserna i materialet. Utifrån dessa kriterier har fem kategorier identifierats, som beskrivs och illustreras med exempel i ett följande avsnitt (3.5.3). Dessa egna kriterier utgår från att skilja mellan strukturella fel, där obligatoriska led som artiklar eller pronomen saknas, och morfologiska fel, där felaktiga böjningsändelser används. För att en nominalfras ska bedömas som målspråksenlig krävs, förutom det bestämda adjektivsuffixet

(adjektivkongruens) i två frastyper, att alla obligatoriska led finns med samt att bestämdhetsmarkörerna på artikeln, pronomenet och substantivet är korrekt realiserade utifrån den specifika frastypen, vilket exempelvis innebär att substantivet i en *denna*-struktur (såsom *denna bil*) ska stå i obestämd form, medan det i en struktur med dubbel bestämdhet (såsom *det här fönstret*) ska stå i bestämd form.

3.5.2.2 Implikationsanalys

Implikationsanalys används för att undersöka i vilken ordning inlärare tillägnar sig olika språkliga strukturer. Metoden utgår från tanken att svårare strukturer bygger på enklare strukturer, dvs. att en inlärare måste behärska de enklare strukturerna innan de mer komplexa kan tillägnas (Pienemann & Håkansson, 1999). Genom att sätta upp så kallade implikationsskalor kan forskare visa vilken ordning olika grammatiska drag vanligtvis utvecklas i (Glahn m.fl., 2001; Nyqvist, 2021). En struktur räknas som utvecklad så snart den används någorlunda konsekvent, även om inläraren inte behärskar den helt felfritt (Glahn m.fl., 2001). Nyqvist (2018) använder implikationell skalning för att analysera data på individnivå och fastställa i vilken ordning strukturer tillägnas. Nyqvist definierar en struktur som tillägnad om inläraren svarar rätt i minst 75 % av fallen, alltså tre av fyra gånger. I den här studien används samma princip för implikationsanalysen, men bedömningen av vad som räknas som korrekt (+) eller inkorrekt (-) utgår från en egen felanalys som beskrivits tidigare. På så sätt kan svårighetsgraden hos olika strukturer kartläggas utifrån hur väl inläraren faktiskt hanterar målspråkets regler (Nyqvist, 2018).

3.5.3 Kategorisering och kriterier för felanalysen

Vid bedömningen av korrekthet gjordes en viktig metodologisk avvikelse från Axelsson (1994). Till skillnad från Axelsson krävdes i denna studie att adjektivets bestämda form (adjektivkongruens, t.ex. *den vita boken*) var korrekt realiserad för att frasen skulle bedömas som målspråksenlig (därmed korrekt). Detta val grundas i att adjektivets bestämda form betraktas som en integrerad del av den formella komplexiteten i det svenska bestämdhetssystemet. Däremot godkändes rena genus- och numerusfel på substantivet (t.ex. **den stora fönstret*). Detta motiveras av att sådana fel reflekterar bristande ordförråds kunskap snarare än svårigheter med att förstå och tillämpa det svenska bestämdhetssystemet.

För att systematisera analysen av informanternas svar delas materialet in i fem huvudsakliga kategorier. Kategori 1 (målspråksenlig) omfattar de fall där samtliga obligatoriska led förekommer

och alla morfologiska drag är korrekt realiserade (dvs. böjningen är korrekt utifrån frastypen). Kategori 2 (morfologiskt fel) utgörs av fraser som är strukturellt kompletta, alltså där alla obligatoriska led, såsom artiklar, pronomen, eventuella adjektivattribut samt substantiv, finns representerade, men där ett eller flera morfologiska böjningsfel förekommer. Hit hör exempelvis fall där det bestämda adjektivsuffixet utelämnas (såsom i **din intressant bok*), där ett överflödigt bestämt substantivsuffix läggs till (såsom **hans små bröderna*), eller där det obligatoriska bestämda substantivsuffixet saknas (såsom **de här bussbiljetter*). Kategori 3 (strukturellt fel) omfattar de fraser där ett eller flera obligatoriska led helt har utelämnats i produktionen. Denna strukturella reduktion kan yttra sig genom att det possessiva eller demonstrativa pronomenet saknas (till exempel **vacker hus* eller **kläderna*), att den fristående bestämda artikeln utelämnas (till exempel **gula blommorna*), eller att själva adjektivattributet eller substantivhuvudordet saknas i frasen (såsom **hans barn* eller **den stora*). Kategori 4 (utelämnad) tillämpas i de fall där nominalfrasen helt saknas i informantens svar. Kategori 5 (övrigt) används för svar som antingen är helt obegripliga eller avviker så markant från den förväntade nominalfrasstrukturen att de inte kan inordnas under någon av de övriga kategorierna. Till denna kategori förs även de fall i grammatikalitetsbedömningstestet där informanten har markerat en mening som felaktig med ett (X) men underlåtit att ange någon form av korrigering, vilket omöjliggör en närmare felanalys.

För att möjliggöra en sammanvägd analys av deltagarnas prestationer kodades svaren från både översättningsuppgiften och grammatikalitetsbedömningstestet (GJT) utifrån samma femfaldiga kategorisering. I översättningsuppgiften kategoriserades de skriftligt producerade nominalfraserna direkt baserat på deras formella korrekthet. Vid kodningen av GJT-resultaten analyserades deltagarnas acceptans och korrigeringar, där en bock (✓) tolkades som att nominalfrasen accepterades i sin givna form, medan ett kryss (X) innebar att den handskrivna korrigeringen lades till grund för felanalysen. Ett svar kodades som kategori 1 (målspråksenlig) om deltagaren lämnade en korrekt mening oförändrad (✓) eller rättade en felaktig mening (X) målspråksenligt. Om deltagaren däremot godkände en felaktig mening, eller ändrade en korrekt mening till något felaktigt, klassificerades svaret under kategori 2 (morfologiskt fel) eller kategori 3 (strukturellt fel) beroende på vilken typ av avvikelse korrigeringen eller den missade rättelsen visade. Slutligen kodades utelämnade svar som kategori 4, medan fall där deltagaren markerat en mening som felaktig (X) utan att föreslå en korrigering placerades under kategori 5 (övrigt). På detta sätt kunde svaren från båda övningarna likställas och analyseras på samma metodologiska nivå. Dessa kriterier redovisas i tabell 5. Utifrån denna uppdelning kategoriserades enbart nominalfraser tillhörande kategori 1 som korrekta, medan samtliga övriga kategorier (2–5) klassificerades som felaktiga.

Tabell 5. Kriterier för analys av nominalfraser

Kategorier	Översättningsuppgift	Grammatikalitetsbedömning	
		Korrekthet	Inlärares val
1. Målspråksenlig NF	Samtliga obligatoriska led och morfologiska drag är korrekt realiserade	om NF är korrekt (✓)	- (✓) + ingen förändring - (X) + irrelevant förändring (inte i NF)
		om NF är felaktig (X)	- (X) + korrekt och obligatorisk NF-relaterad ändring
2. NF med morfologiskt fel	Samtliga obligatoriska led är realiserade, men böjningsfel förekommer	om NF är korrekt (✓)	- (X) + ändrar korrekt kongruens/bestämdhet till felaktig förändring
		om NF är felaktig (X)	- (✓) + ingen förändring eller (X) + irrelevant förändring
3. NF med strukturellt fel	Ett eller flera obligatoriska led saknas	om NF är korrekt (✓)	- (X) + ändrar en/flera delar i NF:en felaktigt, eller tas bort led i den
		om NF är felaktig (X)	- (X) + ändrar en/flera delar i NF:en felaktigt, eller tas bort led i den
4. Utelämnad NF	NF saknas helt	om NF är korrekt (✓)	- Skriver ingenting i ()
		om NF är felaktig (X)	- Skriver ingenting i ()
5. Övrigt	Helt avvikande från den förväntade nominalfrasen eller obegripliga	om NF är korrekt (✓)	- (X) men förklarade inte varför
		om NF är felaktig (X)	- (✓) men förklarade inte varför

För att möjliggöra en mer detaljerad felanalys har de morfologiska felen (kategori 2) och de strukturella felen (kategori 3) delats in i specifika underkategorier.

I tabell 6 redovisas underkategorierna för kategori 2 (morfologiskt fel). Denna kategori omfattar fall där alla obligatoriska ord finns representerade men där böjningsändelser är felaktiga eller har utelämnats, till exempel ett saknat bestämt adjektivsuffix eller ett överflödigt bestämt substantivsuffix. I tabell 7 redovisas underkategorierna för kategori 3 (strukturellt fel). Denna kategori omfattar de fall där ett eller flera obligatoriska ord, såsom artiklar, pronomen, adjektiv eller substantiv, helt har utelämnats i svaret.

Tabell 6. Feltyper inom kategori 2

NF	Kategori 2		
Possessivt pronomen + adjektiv	Utelämnat bestämt adjektivsuffix <i>*din intressant bok</i>	Överflödigt bestämt substantivsuffix <i>*hans små bröderna</i>	Båda <i>*din gammal bilen</i>
Den + adjektiv	Utelämnat bestämt adjektivsuffix <i>*den lugn stranden</i>	Utelämnat bestämt substantivsuffix <i>*de nyfikna studenter</i>	Båda <i>*det lång brev</i>
Denna	Överflödigt bestämt substantivsuffix <i>*detta huset</i>		
Den här	Utelämnat bestämt substantivsuffix <i>*de här bussbiljetter</i>		

Tabell 7. Feltyper inom kategori 3

NF		Kategori 3		
Possessivt pronomen + adjektiv	Utelämnat/felaktigt possessivt pronomen <i>*vacker hus</i>	Utelämnat adjektivattribut <i>*hans barn</i>	Utelämnat substantiv <i>*din snäll</i>	Minst 2/3 <i>*oss huset</i>
Den + adjektiv	Utelämnad/felaktig artikel <i>*gula blommorna</i>	Utelämnat adjektivattribut <i>*de fåglar</i>	Utelämnat substantiv <i>*den stora</i>	Minst 2/3 <i>*blommorna</i>
Denna	Utelämnat/felaktigt determinativt pronomen <i>*kurs</i>		Utelämnat substantiv <i>*denna</i>	
Den här	Utelämnat/felaktigt determinativt pronomen <i>*kläderna</i>		Utelämnat substantiv <i>*det här</i>	

Även om översättningsuppgiften och GJT skiljer sig åt i sin utformning (den förra som en produktiv uppgift och den senare i huvudsak som en receptiv, trots att deltagarna uppmanades att skriva korrigeringar) är de inte fullt jämförbara. Det bedömdes dock som analytiskt motiverat att behandla dem tillsammans. I de fall en mening innehöll en korrekt nominalfras och informanterna bedömde den som korrekt, antogs att de accepterade den givna formen. Eftersom testet genomfördes utan tidsbegränsning mäter detta dock snarare deras explicita regelkunskap än en fullt integrerad implicit representation. När en mening däremot bedömdes som felaktig, tolkades den föreslagna korrigeringen som informantens faktiska svar. Denna metod kan emellertid kritiserar, eftersom förmågan att känna igen en korrekt mening, särskilt hos deltagare på en lägre färdighetsnivå, inte nödvändigtvis innebär att de själva skulle kunna producera motsvarande struktur utan stöd. Denna metodologiska begränsning gällande skillnaden mellan receptiv och produktiv kunskap diskuteras i avsnitt 5.2.

4. Resultat

I detta kapitel redogörs resultaten av översättningsuppgiften och grammatikalitetsbedömningstestet inom ramen för felanalys och, i viss utsträckning, implikationsanalys. Syftet med detta avsnitt om resultaten är mångsidigt. För det första redovisas resultaten från de två övningarna, vilka är avsedda att belysa en eventuell svårighetsgradshierarki bland de undersökta nominalfraserna samt inom den inre morfologin hos nominalfraser med dubbel bestämdhet. Avslutningsvis presenteras resultaten för nominalfraserna i deltagarnas kompendium.

4.1 Översättningsmeningar och GJT

I detta avsnitt presenteras resultaten från de två uppgifterna. Som angavs i metodavsnittet behandlades och analyserades de två övningarna tillsammans. Fraser med possessivt pronomen och adjektivattribut samt fraser med dubbel bestämdhet (*den* med adjektivattribut) hade ett fast antal förekomster, nämligen 10 per deltagare, vilket sammanlagt gav 210 av varje konstruktion. Förekomsten av fraser *denna* och *den här* varierade; totalt uppgick *denna* till 135 och *den här* till 180 för alla informanter. Andelen korrekta svar beräknades utifrån det totala antalet förekomster. Detta möjliggör en rättvis jämförelse mellan de olika frastyperna.

I tabell 8 presenteras de tre årskurserna, vilka representerar olika färdighetsnivåer. Det bör dock noteras att årskurs 2 endast omfattar 5 deltagare, medan årskurs 1 och 3 omfattar 8 vardera. Behärskning av en fras definieras, i enlighet med Nyqvist (2018), som en korrekthetsgrad på minst 75 %. I tabellen markeras en korrekthetsgrad på minst 75 % med grön färg, medan en korrekthetsgrad under 75 % markeras med röd färg. Inga fraser uppnådde denna miniminivå i årskurs 1, där skillnaderna mellan de olika nominalfrasernas korrekthetsgrad dessutom var relativt små (samtliga låg mellan 20 och 40 %). Alla typer av nominalfraser markerades därför med (-). Årskurs 2 och 3 uppvisade däremot betydligt högre korrekthetsgrader. I årskurs 2 hade fraser med possessivt pronomen och adjektivattribut en korrekthetsgrad på 64 %, vilket var den lägsta och den enda som inte nådde behärskningsnivån. Dubbel bestämdhet uppgick till 80 %, följt av fraser med *denna* (81,3 %), medan *den här* uppvisade den högsta korrekthetsgraden (93 %). I årskurs 3 hade fraser med possessivt pronomen och adjektivattribut ännu inte utvecklats fullt ut, men korrekthetsgraden var något högre än i årskurs 2 (70 %). Därefter följde frastypen *den här* (80,3 %), dubbel bestämdhet (82,5 %) samt *denna*, som uppvisade den högsta korrekthetsgraden (87 %). Avseende de två typerna av demonstrativa pronomen är det anmärkningsvärt att årskurs 2

uppnådde en närmast perfekt korrekthetsgrad för *den här* (93 %), medan årskurs 3 uppvisade en lägre nivå (80,3 %). För *denna* var mönstret det omvända, där årskurs 3 presterade något bättre än årskurs 2 (87 % respektive 81,3 %). För samtliga informanter nådde ingen av frastyperna upp till 75 %-nivån. Generellt uppvisade fraser med possessivt pronomen och adjektivattribut den lägsta korrekthetsgraden (51 %), följt av dubbel bestämdhet (58,1 %). De demonstrativa pronomenen visade ungefär likartade resultat, med 66 % för *denna* och 66,7 % för *den här*. En visuell översikt över korrekthetsgraden för samtliga nominalfrastyper fördelat på de tre deltagargrupperna presenteras i Figur 1.

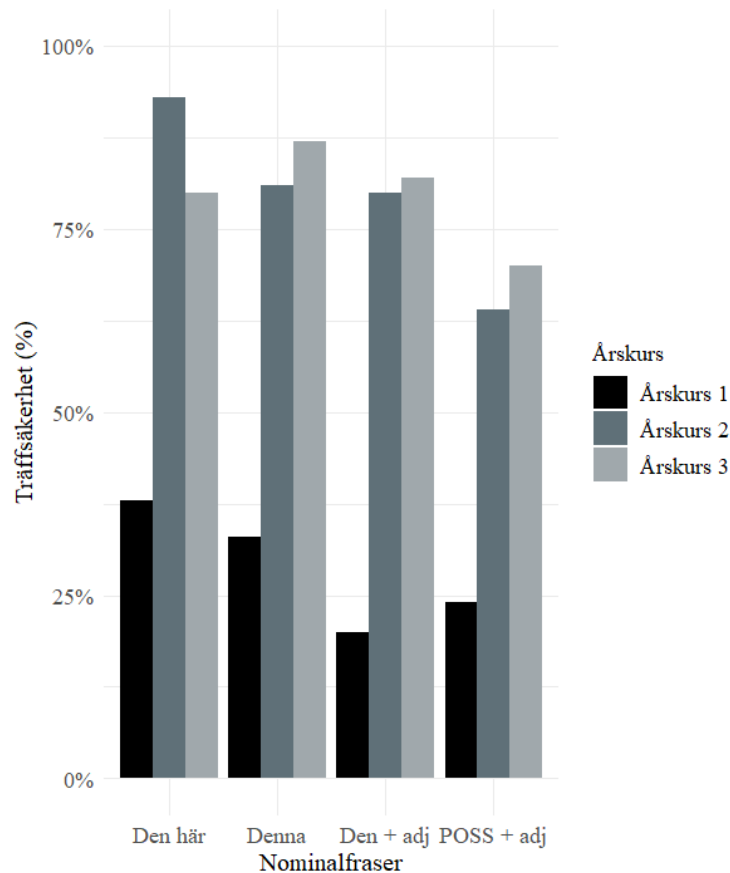
Sammanfattningsvis kan svårighetsgraden i övningarna ordnas enligt följande:

Den här > *Denna* > *Den* + adj > POSS + adj,

där POSS + adj utgör den svåraste formen bland de undersökta konstruktionerna.

Tabell 8. Korrekthetsgrad av frastyperna uppdelade efter deltagarnas årskurs och sammanlagt

	Årskurs 1	Årskurs 2	Årskurs 3	Totalt
POSS + adj	(-) 23,8% (19/80)	(-) 64% (32/50)	(-) 70% (56/80)	(-) 51% (107/210)
<i>Den</i> + adj	(-) 20% (16/80)	(+) 80% (40/50)	(+) 82,5% (66/80)	(-) 58,1% (122/210)
<i>Denna</i>	(-) 32,7% (16/49)	(+) 81,3% (26/32)	(+) 87% (47/54)	(-) 66% (89/135)
<i>Den här</i>	(-) 38% (27/71)	(+) 93% (40/43)	(+) 80,3% (53/66)	(-) 66,7% (120/180)

Figur 1. Korrekthetsgrad av nominalfraserna

Den inre strukturen och svårighetsgraden hos fraser med dubbel bestämdhet uppvisar följande svårighetsordning:

den fristående bestämda artikeln > det bestämda substantivsuffixet > det bestämda adjektivsuffixet, vilket innebär att det bestämda adjektivsuffixet är den mest utmanande delen av frasen för inlärare.

För det första var utelämnning av det bestämda adjektivsuffixet den vanligaste feltypen (t.ex. **den lugn stranden* i stället för *den lugna stranden*). Denna feltyp förekom hos 10 deltagare och utgjorde den största felkällan med totalt 30 tillfällen. Därefter följde fel i substantivets bestämdhet, med 25 tillfällen. I översättningsövningen var den vanligaste felaktiga frasen i denna kategori **de svarta fåglar* i stället för *de svarta fåglarna* (förekom hos 5 deltagare). I grammatikalitetsbedömningstestet var konstruktionen **de nyfikna studenter* ett återkommande fall som inte korrigerades till *de nyfikna studenterna* av 11 deltagare. I 5 fall förekom dessa två feltyper samtidigt (t.ex. **den lång brev*). Den sista kategorin utgjordes av artikelfel. I 4 fall användes felaktig artikel (t.ex. **denna gula blommorna* i stället för *de gula blommorna*, eller **en stor hund*

i stället för *den stora hunden*), medan 19 fall utgjordes av utelämnad artikel (t.ex. **långt brevet* i stället för *det långa brevet*). Sammanfattningsvis är fel relaterade till det bestämda adjektivsuffixet den mest frekventa kategorin, följt av fel med det bestämda substantivsuffixet och därefter artikelfel. Feltyperna för varje grupp och totalt redovisas i tabell 9.

I årskurs 1 är antalet fel för artikel och för det bestämda adjektivsuffixet detsamma (20), medan fel i det bestämda substantivsuffixet är något färre (15). Detta kan betraktas som särskilt relevant, eftersom eleverna ännu inte har mött dubbel bestämdhet som en formell grammatisk regel, utan endast i de fall där strukturen förekommit i texter. I årskurs 2 och 3 har dessa fraser däremot behandlats och examinerats formellt, vilket innebär att felen i dessa grupper blir något mindre centrala i en utvecklingsanalytisk tolkning. Resultaten för årskurs 1 visar en relativt jämn fördelning mellan de olika feltyperna, medan deltagare i årskurs 2 och 3 har gjort betydligt färre fel med denna nominalfras.

Tabell 9. Morfologiska feltyper i fraser med dubbel bestämdhet

Feltyper	Årskurs 1	Årskurs 2	Årskurs 3	Totalt
Fel i det bestämda adjektivsuffixet	20	5	5	30
Fel i det bestämda substantivsuffixet	15	3	7	25
Fel i den fristående artikeln	20	2	1	23

4.2 Läromedel

I detta avsnitt presenteras och analyseras de läromedel som använts i informanternas undervisning, med fokus på de nominalfraser som ingår i denna studie. Den sydsvenska varianten av *denna* (där språkanvändare kan säga t.ex. *denna hunden*), som nämns i bakgrundsavsnittet, tas inte upp i något av kursmaterialen, och enligt den huvudansvarige läraren i svenska på alla årskurser diskuteras denna språkliga variation inte heller under lektionerna. Det kan således antas att denna variant är obekant för deltagarna.

4.2.1 Rivstart-serien

Konstruktionen *den här* presenteras först i Rivstart A1+A2 (Levy Scherrer & Lindemalm, 2007) kapitel 4, tillsammans med andra demonstrativa och personliga pronomen. Boken visar exempel som *den här* och *det här*, men inte *de här*. I övningsboken finns det ingen uppgift om formen, bara *den här/där* och *det här/där* är skrivna i en annan typ av uppgift. Vid samtalet med läraren uppgav hon att studenterna fortfarande övar på och formellt lär sig denna struktur, även om läroboken inte ger någon bra möjlighet till det. Possessivt pronomen i sig förekommer med formell introduktion i kapitel 6, med adjektiv finns det i kapitel 18, s. 184. I övningsboken (s. 136–140) kan man öva formen i flera uppgifter. *Den + adjektiv* förekommer också i kapitel 18, s. 184 och i övningsboken (s. 136–140), med exempel som *den här röda markeringen* och *den gula knappen*. De två sista formerna sammanfattas tillsammans i en tabell på sidan 136 i övningsboken tillsammans med andra former, till exempel genitiv med adjektiv. Strukturen *denna* är inte introducerad i Rivstart A1+A2, bara i Rivstart B1+ B2 (Levy Scherrer & Lindemalm, 2008) i övningsboken, där det förekommer i en tabell (Adjektiv + substantiv), s. 29–30 med alla andra former. Den formella introduktionen händer i kapitel 15 och i övningsbok s. 151, där författaren jämför uttryckligen formerna: *denna = den här*, *detta = det här* och *dessa = de här*, och konstaterar att *denna/detta/dessa* i allmänhet är mer formella i de flesta delar av Sverige än *den här/där*. Den bekräftar också den specifika ordföljden: *denna/detta/dessa + bestämt adjektiv + obestämt substantiv* (t.ex. *detta nyutgivna meddelande*), vilket övas igen i kapitel 17, sidan 179. Rivstart B1+B2 tar upp skillnaden mellan substantivets form efter *denna* och *den här*. Det var bara årskurs 2 och 3 som har nått denna förklaring, medan årskurs 1 bara har lärt sig *den här*-formen i tiden av undersökningen.

Eleverna i årskurs 1 har dock fått undervisning i vissa delar av dubbel bestämdhets struktur, även om dubbel bestämdhet i sig inte har behandlats. I läroboken Rivstart tas det bestämda substantivsuffixet upp både i singular (s. 32) och plural (s. 70). Adjektivets form i obestämd nominalfras behandlas också (s. 51, t.ex. *en dansk film*), men detta skiljer sig från dubbel bestämdhet, där adjektivet istället ska stå i bestämd form. Det demonstrativa pronomenet *den (här)* introduceras likaså (s. 40). Eleverna har alltså undervisats i den fristående artikeln och det bestämda substantivsuffixet, men inte i det bestämda adjektivsuffixet.

4.2.2 Form i fokus-serien

Den här introduceras på s. 49 i Form i fokus A (Fasth & Kannermark, 1996). Possessiva pronomen förekommer på s. 48 men förklaras tydligare på s. 119. Konstruktionen *den + adjektiv* tas upp på s. 159. Texten förklarar att adjektivet får ändelsen *-a* när det föregås av ord som *den*, *det*, *de* eller possessiva pronomen. En detaljerad formel för dubbel bestämdhet finns på s. 177. Strukturen

denna är inte introducerad i Form i fokus A, utan det introduceras först i Form i fokus B, s. 21 (Fasth & Kannermark, 1997). Detta mönster bekräftar Flyman Mattsson och Nyqvists (2023) iakttagelse, som lyftes fram i metoddelen (3.4), att nybörjarläromedel ofta utesluter *denna* till förmån för *den här* eftersom *denna* är en mer litterär form som förekommer mer sällan i språkinflödet. Som visats ovan saknas strukturen helt i nybörjarböckerna (Rivstart A1+A2 och Form i fokus A), och introduceras först i de mer avancerade delarna av båda serierna.

4.2.3 Undervisningsordning av nominalfraserna

De exakta sidnumren och kapitlen där de formella grammatiska anvisningarna för dessa nominalfraser förekommer sammanfattas i tabell 10. I båda kursböckerna följer introduktionen av strukturerna samma ordning: *den här* > possessivt pronomen + adjektiv > dubbel bestämdhet > *denna*. Denna undervisningsordning jämförs och diskuteras i relation till deltagarnas resultat i efterföljande diskussionskapitel (5.1)

Tabell 10. Ordningen för den formella introduktionen av de undersökta nominalfraserna i lärobokserierna Rivstart (Levy Scherrer & Lindemalm, 2007, 2008) och Form i fokus (Fasth & Kannermark, 1996, 1997).

Nominalfraser	Rivstart-serien	Form i fokus-serien
<i>Den här</i>	Rivstart A1+A2, kapitel 4, s. 40	Form i fokus A, s. 49
Possessiv + adjektiv	Rivstart A1+A2, kapitel 18, s. 184	Form i fokus A, s. 119
<i>Den</i> + adjektiv	Rivstart A1+A2, kapitel 18, s. 184	Form i fokus A, s. 159
<i>Denna</i>	Rivstart B1+B2 övningsbok, kapitel 3, s. 29–30	Form i fokus B, s. 21

5. Diskussion

5.1 Resultatdiskussion

1. I vilken utsträckning motsvarar svårighetsgraden hos de undersökta nominalfraserna den utvecklingsordning som förutses i resultaten från Axelssons (1994) respektive Nyqvists (2018, 2021) studier?

Baserat på resultaten av denna studie kan svårighetsordningen för de undersökta nominalfraserna fastställas enligt följande (från det lättaste till det svåraste):

Demonstrativt pronomen *den här* > Demonstrativt pronomen *denna* > Dubbel bestämdhet (*den* med adjektivattribut) > Possessivt pronomen med adjektivattribut

Nominalfraser med possessivt pronomen i kombination med adjektivattribut visade sig utgöra den mest utmanande kategorin för inlärare på samtliga nivåer. Därefter följde fraser med dubbel bestämdhet. De demonstrativa pronomenen *denna* och *den här* uppvisade en i stort sett likvärdig svårighetsgrad, med korrekthetsgrad på 66 % respektive 66,7 %, vilket tyder på att de utgör ungefär samma svårighetsgrad för inlärarna. Kategorin *denna* visade sig således vara den näst lättaste, medan *den här* utgjorde den lättaste av de undersökta konstruktionerna.

Axelsson (1994) har klassificerat fraser med possessivt pronomen samt demonstrativt pronomen *denna* som tillhörande steg 1, som är den minst utmanande kategorin. Steg 2 utgjordes av det demonstrativa pronomenet *den här*, medan dubbel bestämdhet placerades i det sista och mest avancerade steget i utvecklingen. En märkbar avvikelse jämfört med resultaten från den aktuella studien är att possessivt pronomen i kombination med adjektiv utgjorde den svåraste delen för deltagare på alla nivåer. Även om de insamlade data i Axelssons (1994) studie i huvudsak endast bestod av possessivt pronomen och substantiv, räknade hon ändå in de belägg som innehöll adjektivattribut i samma kategori och belade dessa med exempel (s. 48). En möjlig förklaring för dessa skilda resultat är eliciteringsmetod. Axelsson (1994) samlade in data genom informella, spontana intervjuer. I denna typ av naturlig produktion har inläraren stor frihet att använda kommunikativa strategier och undvika strukturer de är osäkra på. Hon förklarar explicit att den höga korrektheten för possessiva fraser (MoND, ca 90 %) sannolikt är ett resultat av en så kallad *formulaic learning*, det vill säga att eleverna tillägnar sig hela fraser som oanalyserade enheter i stället för att bygga upp dem utifrån underliggande grammatiska regler och analysera den inre strukturen. Axelssons höga siffror gällande MoND-fraser kan således möjligen vara ett resultat av hennes eliciteringstyp (intervju), som lät inlärare använda helfraser, medan denna studie avslöjar den faktiska svårigheten med possessiva pronomen och adjektivattribut genom att tvinga fram en

medveten bedömning av den interna frasstrukturen med hjälp av GJT och översättning. Medan Axelssons intervjupersoner kunde förlita sig på kommunikativa strategier och oanalyserade hela fraser, tvingar ett GJT inläraren att bearbeta frasernas interna struktur och det ibland oklara förhållandet mellan form och betydelse. Den höga svårighetsgraden i de skriftliga testerna avslöjar en utmaning med dessa strukturer i kontrollerad produktion, även om framtida studier med muntliga data krävs för att undersöka hur detta påverkar det spontana talet. I experimentell elicitering, till skillnad från Axelssons metod, tvingas informanten att ta ställning till specifika språkliga drag som forskaren har valt ut, vilket minskar möjligheten att förlita sig på inlärd fraser eller undvikande.

En ytterligare faktor som kan ha bidragit till skillnaderna mellan resultaten i den här studien och Axelssons (1994) är de skilda kriterierna för bedömning av korrekthet. I likhet med Axelsson bortsågs i denna studie från genus- och numerusöverensstämmelse, men till skillnad från hennes analys inkluderades adjektivkongruens som ett kriterium för korrekthet vid bedömningen av nominalfraser med possessivt pronomen samt fraser med dubbel bestämdhet. Detta innebär att en nominalfras i föreliggande studie klassificerades som felaktig om adjektivet saknade korrekt bestämdhetsändelse, även om övriga bestämdhetsmarkörer var på plats. En sådan skillnad i bedömningskriterier kan ha påverkat andelen målspråksenliga former och därmed bidragit till de avvikelser som observeras mellan studiernas resultat.

Grammatikalitetsbedömningstest syftar till att avslöja inlärarens språkliga intuition och underliggande interimspråk. Nyqvist (2018) framhåller att en fördel med att använda ett sådant test för datainsamling är att informanten ges möjlighet att koncentrera sig maximalt på språkets formella aspekter, men att resultaten inte är direkt jämförbara med data från spontant tal. Detta försvårar en direkt jämförelse med Axelssons resultat, eftersom hennes studie och den här bygger på skilda eliciteringsmetoder. En jämförelse med Nyqvists studier (2018, 2021) är däremot mer adekvat, då dessa liksom föreliggande studie baseras på experimentell elicitering. Nyqvist (2018, 2021) undersökte nominalfraser genom en annan typ av GJT, där deltagarna fick välja mellan två givna alternativ. Detta övervägdes, men bedömdes som mindre lämpligt för föreliggande studie, där informanterna själva måste identifiera och korrigera eventuella fel som ett mått på deras faktiska grammatiska kompetens.

Enligt båda Nyqvists studier (2018, 2021) utgörs den lättaste kategorin av formellt komplexa men semantiskt logiska fraser. Dessa uppvisar möjligen hög korrekthet till följd av det entydiga förhållandet mellan form och betydelse: definithet markeras med en tydlig bestämdhetsändelse eller ett pronomen. Till denna kategori hör dubbel bestämdhet i singularis (såväl neutrum som utrum) samt *den här*-fraser. Den nästa lättaste kategorin kännetecknas av ett mer komplext förhållande mellan form och betydelse, vilket exemplifieras av fraser med possessivattribut i kombination med adjektiv. Den svåraste kategorin utgörs slutligen av dubbel bestämdhet i pluralis samt *denna*-fraser, vilka kännetecknas av låg frekvens och hög formell komplexitet. Eftersom

föreliggande studie inte gör någon distinktion mellan singularis och pluralis, lämnas denna aspekt utanför analysen. I övrigt följer ordningen i denna studie i stort sett samma mönster: deltagarna uppvisade hög korrekthet för fraser med *den här* (66,7 %) och dubbel bestämdhet (58,1 %), följt av possessivattribut (51 %). Ett avvikande resultat är dock att *denna* inte utgjorde den svåraste kategorin i föreliggande studie, utan tvärtom visade sig vara en av de lättaste (66 %).

Nyqvist (2018, 2021) visar att inlärare gör mer fel med *denna*-konstruktioner än med *den här*. Det vanliga felet att lägga till ett bestämt adjektivsuffix (**denna boken*) tyder på att det är svårare att förstå att formen inte speglar betydelsen, som i *denna bok*, än att tillägna sig en längre men mer regelbunden konstruktion som *den här boken* (Nyqvist, 2018). I denna studie var den vanligaste felkategorin bland de 135 förekomsterna av *denna* att deltagarna använde substantivet i bestämd form (20 förekomster). Svårighetsgraden skiljer sig avsevärt mellan Axelssons (1994) och Nyqvists (2018, 2021) studier samt den föreliggande studien (se tabell 11).

Tabell 11. Resultaten av svårighetsgraden i de jämförda studierna och studien

Studie	1.	2.	3.	4.	5.
Axelsson (1994)	<i>Denna</i> POSS + adj	<i>Den här</i>	Dubbel bestämdhet		
Nyqvist (2018)	Dubbel bestämdhet (singular)	<i>Den här</i>	POSS + adj	Dubbel bestämdhet (plural)	<i>Denna</i>
Nyqvist (2021)	Dubbel bestämdhet (singular)	<i>Den här</i>	POSS + adj	Dubbel bestämdhet (plural)	<i>Denna</i>
Föreliggande studie	<i>Den här</i>	<i>Denna</i>	Dubbel bestämdhet	POSS + adj	

L1-transfer från ungerska verkar inte kunna förklara varför *denna*-fraser visade sig vara lättare för föreliggande studies deltagare än för deltagarna i Nyqvists studier (2018, 2021). Visserligen skiljer sig finska och ungerska åt på flera lingvistiska punkter, till exempel genom att ungerskan har ett utvecklat artikelsystem (både bestämd och obestämd artikel) där artiklarna kan böjas efter kasus, medan finskan helt saknar artiklar och därmed inte har något att böja i kasus. Även om substantivet i denna konstruktion i ungerska förblir obestämd, precis som i den svenska *denna*-konstruktionen, är det svårt att se hur detta skulle kunna förklara det avvikande resultatet, eftersom de svenska och ungerska systemen skiljer sig åt i tillräckligt hög grad för att utesluta en direkt transfereffekt. Som nämnts tidigare i litteraturöversikten är ungerska och svenska typologiskt avlägsna språk, t.ex. att den ungerska artikeln böjs efter kasus, vilket den svenska inte gör (se exemplen på kasusböjning i

(6), avsnitt 2.3). Frasuppbyggnaden skiljer sig åt, exempelvis har ungerskan en inbäddad bestämd artikel i demonstrativa uttryck (motsvarande ”denna den bild” för *denna bild*) som saknas/uttryckas annorlunda i svenskan.

Som framgår av resultaten förekom *denna*-fraser mer sällan i uppgifterna (135 förekomster, jämfört med 180, 210 respektive 210 för de andra fraskategorierna). Med ett mindre antal svar och endast 21 deltagare kan resultaten för denna kategori vara känsliga för variation: färre korrekta svar räcker för att höja korrekthetsandelen. Resultatet bör därför tolkas med viss försiktighet. Dessutom kan *denna* vara en form som deltagarna känner igen från skriftlig svenska snarare än bara från explicit grammatikundervisning. Under hela sin utbildning läser alla deltagare kurser i ämnen som lingvistik och svensk litteratur, vilket innebär att de från årskurs 1 till årskurs 3 kommer i omfattande kontakt med akademiska och litterära texter.

En annan tänkbar förklaring skulle kunna vara positiv transfer från L2-engelska. Eftersom strukturen i till exempel *denna bok* överensstämmer med engelskans *this book* (demonstrativt pronomen + obestämd form), kan deltagarna ha gynnats av denna tvärspråkliga likhet. Även om formen på ungerska också förekommer med ett demonstrativt pronomen (*ez*) och ett obestämt substantiv, finns det en inbäddad bestämd artikel (*a/az*) mellan de två (t.ex. ”*ez a kép*” för *denna bild*), vilket gör att det strukturellt skiljer sig från den svenska formen. Agebjörn (2021) indikerar att kunskaper i L2-engelska kan underlätta tillägnet av strukturellt liknande morfem i L3-svenska och att den flerspråkiga elevens språk kan vara aktiva samtidigt, även om man enbart använder L3 för tillfället.

2. I vilken utsträckning överensstämmer eller avviker denna svårighetsordning från den traditionella undervisningsordning som återfinns i deltagarnas kurskompendier Rivstart och Form i fokus?

Som framgår av resultatsavsnittet (4.2.3) introduceras *den här* först i båda de undersökta läromedlen: i Rivstart A1+A2 (Levy Scherrer & Lindemalm, 2007) i kapitel 4 och i Form i fokus A (Fasth & Kannermark, 1996) på sidan 49. Detta återspeglas i föreliggande studies resultat, där fraser med *den här* visade sig vara den lättaste kategorin för deltagarna, vilket stämmer väl överens med läromedlens progression. Possessivt pronomen i kombination med adjektivattribut introducerar Rivstart A1+A2 tillsammans med *den* + adjektiv i kapitel 18, även om båda strukturerna förekommer i boken redan tidigare. Form i fokus A behandlar possessivt pronomen med adjektiv på sidan 119 och *den* + adjektiv på sidan 159, vilket innebär ett liknande schema. Eftersom possessivfraser visade sig vara den svåraste kategorin för deltagarna i föreliggande studie, motsvarar detta resultat inte särskilt väl läroböckernas progression, där dessa strukturer introduceras relativt tidigt. Den mest uppenbara avvikelserna gäller *denna*, som introduceras först i de mer avancerade läromedlen: i Rivstart B1+B2 (Levy Scherrer & Lindemalm, 2008) kapitel 3,

och då huvudsakligen i övningsboken på sidorna 29–30, samt i Form i fokus B (Fasth & Kannermark, 1997) på sidan 21. Trots denna sena introduktion i läromedlen visade sig *denna*-fraser vara en av de lättaste kategorierna för deltagarna, vilket utgör en betydande diskrepans som är svår att förklara utifrån läromedlens progression.

	<i>Den här</i>	POSS + adj	Dubbel bestämmdhet	<i>Denna</i>
Läroböckernas introduktionsordning	1.	2.	3.	4.
Svårighetsordning från resultat	1.	4.	3.	2.

Baserat på läromedels progression och ett samtal med informanternas lärare om var de befann sig i boken, hade informanterna i årskurs 1 ännu inte introducerats formellt för de övriga strukturerna utöver *den här* vid tidpunkten för studien. Eleverna kan dock ha mött dessa strukturer i andra sammanhang, såsom nyhetsartiklar, skönlitteratur eller muntlig kommunikation i klassrummet. Eleverna i årskurs 2 och 3 har vid undersökningstillfället formellt introducerats för samtliga strukturer. Kursplanen och det övriga undervisningsinnehållet diskuterades med två av elevernas språklärare. Eftersom eleverna i årskurs 1 har åtta språklektioner per vecka under hela de två första terminerna, och mot bakgrund av vad deltagarnas lärare uppgav vid samtalet, kan det med viss säkerhet antas att de vid undersökningstillfället har exponerats för samtliga strukturer. Dessa strukturer har dock ännu inte prövats formellt genom examination.

Nyqvist (2021) betonar att formellt komplexa strukturer som *den här* ofta bedöms korrekt i ett tidigt skede eftersom de är logiska, och har en enkelt förhållande mellan form och betydelse, alltså definit betydelse matchas av en bestämd form på substantivet. Att denna kategori var lättast för deltagarna korrelerar väl med att de undersökta läroböckerna introducerar den tidigt och ägnar den stort utrymme. I samband med possessiva pronomen med adjektiv, som i denna studie var svårast, framhåller Flyman Mattsson & Nyqvist (2023) att läromedel ofta brister i sin förklaring av nominalfrasens helhet. De fokuserar i hög grad på pronomenets genus- och numerusböjning (t.ex. *min/mitt/mina*), men nämner sällan explicit att substantivet måste stå i obestämd form trots att betydelsen är definit. Deltagarnas svårigheter speglar därmed en tendens att övergeneralisera bestämdhetsmarkörer till alla definitiva sammanhang, en strategi som ofta förstärks snarare än motverkas av läromedlens ensidiga fokus på grammatiska regler. Denna iakttagelse gäller även för det undersökta läromaterialet. I Form i fokus A (Fasth & Kannermark, 1996) behandlas den bestämda formen av possessiva pronomen i kombination med adjektiv först i den formella introduktionen tidigare, men övas egentligen på sidorna 178–181, och även där är det endast

adjektiven i obestämmd och bestämd form som behöver fyllas i, inte substantivet eller det possessiva pronomenet. Diskrepansen mellan den ordning som presenteras i läromedlen och inlärares prestation visar att undervisningens fokus på formella böjningsregler inte räcker för att inlärares ska bemästra DBA-systemet i sin helhet. Flyman Mattsson & Nyqvist (2023) poängterar att när läromedel förenklar systemet genom att utelämna förklaringar av de underliggande funktionella reglerna, kan det i praktiken hindra inläringen av komplexa strukturer. Deltagarnas svårigheter med possessiva pronomen med adjektiv bekräftar detta, trots att dessa pronomen introduceras relativt tidigt i de granskade undervisningsmaterialen.

Nyqvists (2018, 2021) resultat följer introduktionsordningen i läromaterialet, eftersom de finskspråkiga deltagarna i studien klassificerade strukturen *denna* som den svåraste och den som togs upp sist. Nyqvist (2018) hävdar att anledningen till detta är dess låga frekvens och ologiska krav på obestämmd form. Att deltagarna i föreliggande studie fann *denna*-fraserna lätta, trots dess sena introduktion i läromedel, tyder på att andra faktorer än läromedlens progression styr resultatet. Enligt Agebjörn (2021) kan tidigare förvärvade kunskaper i L2-engelska underlätta tillägnandet av morfologiskt liknande strukturer i svenska som L2, vilket nämndes i den föregående delfrågan. Detta tyder på att inlärares samlade språkliga repertoar kan överbrygga brister eller dröjsmål i läromedlens progression (Agebjörn, 2021).

3. Finns det en intern svårighetshierarki för de enskilda morfemen inom konstruktionerna med dubbel bestämdhet, och i så fall, hur ser den ut?

Salameh m.fl. (1996) samt Agebjörn (2021) implicerar att det bestämda substantivsuffixet är det först utvecklade elementet i utvecklingsordningen, följt av det bestämda adjektivsuffixet och därefter den fristående artikeln, som behärskas sist. Deras ordning presenteras i exempel (7) med frasen *den vita katten*.

- (7) 1. *vit katt-en*
2. *vit-a katt-en*
3. *den vit-a katt-en*

Uppsatsens resultat uppvisar en annan ordning än vad som möjligen kunde förväntas: den fristående artikeln framstår som den lättaste kategorin, följt av det bestämda substantivsuffixet, medan det bestämda adjektivsuffixet visade sig vara svårast för deltagarna (exempel 8).

- (8) 1. *den vit katt*
2. *den vit katt-en*
3. *den vit-a katt-en*

Som resultatdelen beskriver har eleverna i årskurs 2 och 3 redan fått formell undervisning i alla dessa strukturer, inklusive dubbel bestämdhet. Anledningen till att årskurs 1 är särskilt relevant för att tolka den inre morfologin i dubbel bestämdhet är att man i detta tidiga skede kan studera framväxten (*emergence*) av de enskilda delarna innan inläraren har hunnit tillägna sig en komplett grammatisk struktur (Agebjörn, 2021). Inlärare på denna nivå kan ofta uttrycka betydelsen av bestämdhet på ett icke-målspråksenligt sätt innan de behärskar hela strukturen. Därför är det framför allt årskurs 1 som är relevant för fenomenets tolkning. Det går dock inte att veta säkert om eleverna i årskurs 1 har stött på dessa strukturer på något sätt innan undersökningen gjordes. Även om de inte fått formell undervisning i dubbel bestämdhet, kan de ha sett strukturerna i texter eller ställt frågor om dem i klassrummet, och denna typ av informell språklig interaktion måste man ta hänsyn till vid tolkningen.

För årskurs 1 var de två kategorier som gav upphov till flest fel den fristående artikeln och det bestämda adjektivsuffixet, med vardera 20 fel, medan det bestämda substantivsuffixet genererade något färre, totalt 15 fel. Detta resultat ligger i linje med Agebjörn (2021) som framhåller att det bestämda adjektivsuffixet och den fristående artikeln (till skillnad från det bestämda substantivsuffixet) enbart är obligatoriska i adjektiviskt modifierade nominalfraser och därmed förekommer mer sällan i det språkliga inflödet. Eftersom bestämda substantiv utan adjektiv förekommer oftare i input än de andra frastyperna, möter inläraren denna form betydligt oftare. Ju oftare en form förekommer, desto lättare blir den att lära sig och desto djupare inbäddas den i inlärarens interimsspråk (Nyqvist, 2018). De två andra frastyperna förekommer däremot mer sällan, vilket gör dem svårare att tillägna sig (Agebjörn, 2021, s. 107). Dessutom har bestämdhetsmarkörer i svenskan låg saliens (de är svåra att uppfatta eller skilja från det omgivande talflödet), vilket gör att inlärare ofta missar dem i inputen. Suffixet på substantivet är dock det tydligaste morfemet för bestämdhet, medan det bestämda adjektivsuffixet *-a* ofta uppfattas som överflödigt och därmed utelämnas oftare (Nyqvist, 2018; Nyqvist, 2021). Dessutom har eleverna i årskurs 1 undervisats i den fristående bestämda artikeln och det bestämda substantivsuffixet, men inte i det bestämda adjektivsuffixet. Som nämnts tidigare har de formellt sett bara lärt sig *den här*, som också uttrycker en sorts dubbel bestämdhet (t.ex. *den här bilen*) utan adjektiv. Exempel (9) illustrerar den interna morfologiska ordningen för dubbel bestämdhet med exempelfraser hos deltagare på en lägre färdighetsnivå av svenska (årskurs 1).

(9) 1. *vit katt-en*

2. *vit-a katt-en* / 2. *den vit-a katt-en*

Det har framförts att språkinlärare med ett syntetiskt språk som modersmål (ungerska i denna studie) har större tendens att använda substantivsuffixet, medan språkinlärare med ett analytiskt

modersmål har större tendens att använda den fristående artikeln i början av frasen (Axelsson 1994; Nordanger 2017). Nordanger (2017) observerade att de engelsktalande elevernas felaktigheter i sammanhang med dubbel bestämdhet var kopplade till den bestämda böjningen, medan de rysktalande eleverna uppvisade det motsatta mönstret: de utelämnade snarare den fristående artikeln. Ungerska är ett syntetiskt språk som ryska, vilket gör att inlärare är mer vana vid att uppmärksamma ordsluten (Portin m.fl., 2008). Resultaten av studien indikerar att det minsta antalet fel uppstod i samband med det bestämda substantivsuffixet för nybörjarnivån (årskurs 1), vilket ligger i linje med slutsatserna från tidigare forskning, där ungerska inlärare visade sig bearbeta svenska bestämdhetsändelser (-en/-et) mer analytiskt och effektivt än inlärare med isolerande modersmål, tack vare sin vana vid komplex böjningsgrammatik. Som framgår av litteraturöversikten kan den ungerska fristående artikeln böjas efter substantivets kasus, vilket innebär att den har flera former. Detta kan förstärka den tvärspråkliga påverkan från engelska, deltagares första L2. Med undantag för en deltagare (som placerade sig på mellannivå) angav alla deltagare att de hade engelska på avancerad nivå eller nästan modersmålsnivå, och alla använder språket varje vecka eller dag.

Studien antyder att den faktiska svårighetsgraden för ungerska inlärare skiljer sig från både läromedlens ordning och tidigare forskning. Det mest intressanta är att possessiva fraser, som tidigare ansetts lätta, visade sig vara svårast. Dessutom var *denna*-fraser oväntat lätta, vilket tyder på att inlärare drar nytta av transfer från L2-engelska. Agebjörn (2021) visar att transfer från engelska är selektiv och främst sker när strukturerna är lika: förmågan att använda engelskans obestämda artikel (*a/an*) korrelerade signifikant med utvecklingen av svenskans obestämda artikel (*en*), men engelskans bestämda artikel (*the*) påverkade inte tillägnandet av svenskans bestämda suffix (-*en*), eftersom dessa är strukturellt för olika (s. 100). Detta tyder på att de ungerska inlärarna kan ha gynnats av den strukturella likheten mellan strukturer som engelskans *this book* och svenskans *denna bok*, vilket gjorde denna kategori oväntat enkel trots att den introduceras sent i läromedlen. Resultaten indikerar att inlärarens hela språkliga bakgrund är aktiv i den skriftliga produktionen och påverkar uppfattningen av målspråkets morfologi. Undervisningen bör skifta fokus från enbart formell böjning (som *min/mitt/mina*) till att explicit förklara det ologiska förhållandet mellan form och betydelse. Läromedlen introducerar ofta strukturer i en ordning som inte matchar inlärarnas behov; exempelvis behöver inlärare mer stöd med att förstå varför substantivet förblir obestämt efter possessiva pronomen, trots att betydelsen är bestämd. Studien bidrar med den första kartläggningen av svårighetsgraden hos ungerska L2-inlärare gällande det svenska DBA-systemet. Den visar att inlärarens hela språkliga bakgrund, inklusive andraspråk som engelska, spelar en avgörande roll för hur de bearbetar komplexa svenska nominalfraser.

5.2 Diskussion av metodologiska begränsningar

Avseende antalet deltagare hade det varit mer fördelaktigt om det funnits minst 10 deltagare per nivå för att få mer meningsfulla resultat. Då antalet fel bland eleverna på de högre nivåerna är mycket få är det svårt att dra tillförlitliga slutsatser utifrån dessa siffror. I grammatikalitetsbedömningstestet borde instruktionerna för uppgifterna ha angett att den som anser att en mening är ogrammatisk måste ange skälet till detta. I resultaten fanns det många meningar, både grammatiskt korrekta och felaktiga, som var markerade med ett (X) utan att det angavs vilken del eller vilka delar av meningen det gällde, vilket komplicerade analysen. Övrigtkategorin omfattar dessa fall. Eftersom korrigeringen utelämnades var det inte möjligt att avgöra vilken del som avsågs, vilket kan ha påverkat resultaten och antalet fel. Dessutom begränsar det faktum att studien enbart baseras på skriftliga uppgifter resultatens generaliserbarhet till en kontrollerad produktion. Hur dessa elever hanterar nominalfraser i spontant tal eller i mer informella skriftliga sammanhang är fortfarande okänt. En kombination av metoder, till exempel GJT tillsammans med produktionsuppgifter som innefattar spontant tal eller skrivande, skulle ha kunnat ge en mer heltäckande bild av deltagarnas språkutveckling. Ytterligare en metodologisk aspekt som bör beaktas är att grammatikalitetsbedömningstestet genomfördes utan tidsbegränsning (*unspeeded*). Detta format gav deltagarna tid att medvetet tänka efter och använda sin explicita regelkunskap, vilket mäter deras medvetna förståelse snarare än deras mer automatiska, implicita kunskaper.

5.3 Vidare forskning

Det vore önskvärt att framtida studier kompletterar GJT och översättningsuppgifter med produktionsbaserade metoder, såsom spontant tal, för att undersöka om samma svårighetsgrader kvarstår i ett mer naturligt sammanhang. Som Nyqvist (2018) påpekar är resultaten från experimentell elicitering inte direkt jämförbara med spontan produktion, och en kombination av metoder skulle ge en mer fullständig bild av inlärares faktiska kompetens. Det skulle också vara värdefullt för framtida forskning att komplettera dessa data med online-metoder, såsom ögonrörelsemätning (*eye-tracking*) eller mätning av reaktionstider, både för frasernas inre morfologi och för svårighetsgraden för dessa bestämda nominalfraser. Detta skulle göra det möjligt att undersöka inlärares intuitiva och automatiska reaktioner på fel av bestämdhet i realtid, snarare än deras medvetna bedömningar.

En jämförande studie där inlärare med varierande modersmålsbakgrunder testas med samma instrument skulle kunna belysa i vilken utsträckning L1-transfer påverkar tillägnandet av svenska

nominalfraser. En sådan studie skulle ge bidrag till forskningen om tredjespråkstillägnande (L3) och om hur tidigare inlärd språk, inklusive L2-engelska, samverkar i inlärares interimspråk. En mer balanserad jämförelse mellan olika modersmål kunde inkluderas för att mer precist isolera effekten av L1-överföring. Det vore särskilt intressant att jämföra ungerska inlärare med inlärare vars L1 saknar såväl artiklar som komplex ändelsemorfologi för att se hur bearbetningen av de svenska nominalsuffixen skiljer sig åt.

Det vore vidare relevant att genomföra en longitudinell studie som följer samma inlärare över tid, för att kartlägga hur deras behärskning av nominalfrasernas strukturer utvecklas under hela utbildningen. En sådan utformning skulle möjliggöra mer direkt koppling mellan pedagogiska insatser och språklig utveckling, och skulle kunna avgöra om den svårighetsgrad och den ordning som identifierats i tvärsnittsstudier som den här faktiskt återspeglar en kronologisk utvecklingsordning.

6. Sammanfattning

Syftet med denna studie var att undersöka vilken svårighetsgrad svenska definitiva nominalfraser uppvisar hos ungerska inlärare av svenska som andraspråk, och i vilken utsträckning denna svårighetsgrad (och ordning) stämmer överens med tidigare forskning och med den progression som återfinns i läromedlen Rivstart (Levy Scherrer & Lindemalm, 2007, 2008) och Form i fokus (Fasth & Kannermark, 1996, 1997), samt svårighetsgraden inom strukturen för dubbel bestämdhet. Studien baserades på data från 21 deltagare från tre olika årskurser som studerade svenska som en del av sin kandidatutbildning, och vars självskattade kunskapsnivåer i svenska i stort sett motsvarade deras aktuella årskurs. Resultaten visar att den övergripande svårighetsgraden för de fyra undersökta nominalfraskategorierna är följande: possessivt pronomen med adjektivattribut utgör den svåraste kategorin, följt av dubbel bestämdhet (*den* + adjektiv), därefter demonstrativt pronomen *denna*, och slutligen *den här*, som visade sig vara den lättaste kategorin. Jämfört med Axelssons (1994) studie, som baserades på spontana intervjuer, avviker resultaten vad gäller possessiva fraser. Skillnaden förklaras till stor del av eliciteringsmetoden: i spontant tal kan inlärare förlita sig på inlärd helfras och undvika osäkra strukturer, medan GJT och översättningsuppgifter tvingar fram en medveten bedömning av den interna, morfologiska strukturen. En jämförelse med Nyqvists (2018, 2021) studier, som liksom föreliggande studie använder experimentell elicitering, visar ett i stort sett liknande mönster, med det avvikande resultatet att *denna*-fraser i föreliggande studie visade sig vara lättare än förväntat. Detta förklaras sannolikt av metodologiska faktorer, såsom ett lägre antal förekomster av *denna*-fraser i uppgifterna, samt av att deltagarna kan ha tillägnat sig formen genom mer exponering för akademiska och litterära texter (vilka också utgör obligatoriska moment i deras utbildning redan från första terminen). Därtill kan positiv transfer från L2-engelska ha underlättat utvecklingen.

Resultaten av jämförelsen med introduktionsordning i läroböckerna är delvis överensstämmande: *den här* introduceras först i både Rivstart och Form i fokus och visade sig dessutom vara den enklaste kategorin för deltagarna. Ett anmärkningsvärt undantag är att kategorin *denna* introduceras sent i läroböckerna men ändå visade sig vara en av de enklare kategorierna, medan possessiva pronomen med adjektiviska attribut introduceras relativt tidigt (i den första boken i båda läroböckerna) men utgör den svåraste kategorin. Detta tyder på att läromedlens progression inte alltid speglar inlärarens faktiska svårighetsgrad, och att faktorer som inputfrekvens och transferpåverkan från tidigare inlärd andraspråk kan spela en lika stor roll.

För den interna svårighetshierarkin inom konstruktioner med dubbel bestämdhet visar resultaten att det bestämda substantivsuffixet var det morfem som deltagarna på nybörjarnivå (årskurs 1) utvecklade bäst, medan det bestämda adjektivsuffixet och den fristående artikeln gav upphov till

flest fel. Detta skulle kunna förklaras av att substantivets suffix förekommer i flera nominalfraser och därmed har högre inputfrekvens, medan adjektivändelsen och den fristående artikeln enbart är obligatoriska i adjektiviskt modifierade fraser och därmed är mindre frekventa i inflödet. Detta tyder på att mängden exponering för ett specifikt morfem i det språkliga inflödet kan vara en viktigare prediktor för korrekthet än morfemets formella egenskaper. Att ungerska inlärare, till skillnad från inlärare med analytiska modersmål, tycks bearbeta ordslut mer noggrant ligger i linje med det observerade mönstret och överensstämmer med slutsatser i tidigare forskning (Agebjörn, 2021; Nordanger, 2017; Portin m.fl., 2008). Framtida forskning bör ta hänsyn till de begränsningar som benämnts i diskussionsavsnittet och gärna använda en kombination av metoder, ett bredare urval av deltagare med olika modersmål, samt longitudinella upplägg för att bättre kartlägga hur utvecklingen av svenska definitiva nominalfraser förändras över tid.

Källförteckning

- Agebjörn, A. (2021). Swedish noun-phrase structure in Russian-speaking learners: An explorative study of L1 influence and input-frequency effects. *Journal of the European Second Language Association*, 5(1), 16–29. <https://doi.org/10.22599/jesla.70>
- Axelsson, M. (1994). *Noun phrase development in Swedish as a second language: A study of adult learners acquiring definiteness and the semantics and morphology of adjectives*. [Doktorsavhandling, Stockholms universitet]. Stockholms universitet.
- Brown, R. (1973). *A first language: The early stages*. Harvard University Press.
- De Bot, K. (1992). A bilingual production model: Levelt's 'Speaking' model adapted. *Applied Linguistics*, 13, 1–24.
- DeKeyser, R. (2005). What makes learning second language grammar difficult? A review of issues. *Language Learning*, 55, 1–25. <https://doi.org/10.1111/j.0023-8333.2005.00294.x>
- Ellis, R. & Barkhuizen, G. P. (2005). *Analysing learner language*. Oxford University Press.
- Flyman Mattsson, A. (2021). *Andraspråkets grammatik*. Studentlitteratur AB.
- Flyman Mattsson, A. & Nyqvist, E-L. (2023). Definitheit, bestämdhet och artikelbruk – en missad svårighet i L2-svenska? *Acta Didactica Norden*, 17(4), Artikel 3. <https://doi.org/10.5617/adno.9800>
- Glahn, E., Håkansson, G., Hammarberg, B., Holmen, A., Hvenekilde, A. & Lund, K. (2001). Processability in Scandinavian second language acquisition. *Studies in Second Language Acquisition*, 23(3), 389–416.
- Goldschneider, J. & DeKeyser, R. (2005). Explaining the “natural” order of L2 morpheme acquisition in English: A meta-analysis of multiple determinants. *Language Learning*, 55, 27–77. <https://doi.org/10.1111/1467-9922.00147>
- Hammarberg, B. (1996). Examining the processability theory: The case of adjective agreement in L2 Swedish. I E. Kellerman, B. Welters, & Th. Bongaerts (red.), *Toegepaste taalwetenschap in artikelen 55: EUOSLA 6. A selection of papers* (s. 75–88). Nijmegen.
- Haspelmath, M. (1998). How young is Standard Average European? *Language Sciences*, 20, 271–287.
- Hyltenstam, K. (1992). Non-native features of near-native speakers: On the ultimate attainment of childhood L2 learners. I R. Harris (red.), *Cognitive processing in bilinguals* (s. 351–368). Elsevier Science Publishers. [https://doi.org/10.1016/S0166-4115\(08\)61505-8](https://doi.org/10.1016/S0166-4115(08)61505-8)

- Julien, M. (2005). *Nominal phrases from a Scandinavian perspective* (Linguistics Today 87). John Benjamins Publishing Company.
- Kołaczek, N. (2018). *Bestämmdhet och indirekta anaforer i svenskan ur främmandespråksperspektiv: En studie av polska studenters svenska* [Doktorsavhandling, Adam Mickiewicz University]. Adam Mickiewicz University.
- Kramsky, J. (1972). *The article and the concept of definiteness in language*. Mouton.
- Levelt, W. J. M. (1989). *Speaking: From intention to articulation*. MIT Press.
- Litosseliti, L. (red.). (2018). *Research methods in linguistics*. Bloomsbury Academic.
- Lubińska, D. (2016). *Svenskans dubbla bestämmdhet i ett andraspråksperspektiv*. Stockholms universitet.
- MacWhinney, B. (2005). A unified model of language acquisition. I J. F. Kroll & A. M. B. de Groot (red.), *Handbook of bilingualism: Psycholinguistic approaches* (s. 49–67). Oxford University Press.
- Nordanger, M. (2017). *The encoding of definiteness in L2 Norwegian: A study of L1 effects and universals in narratives written by L1 Russian and L1 English learners*. Universitetet i Bergen.
- Nyqvist, E-L. (2015). Bestämmdhetsformer och artikelbruk hos vuxna svenskinlärare. *Nordand*, 10(2), 75–100.
- Nyqvist, E-L. (2016). The role of inter- and intralingual factors and compendiums in acquisition of Swedish as a foreign language: The case of Finns learning definiteness and the use of articles. *Research in Language*, 14(3), 297–327. <https://doi.org/10.1515/rela-2016-0016>
- Nyqvist, E-L. (2018). Mastering complex Swedish NPs: A comparison of non-immersion pupils and immersion L1 Finnish pupils. *Journal of the European Second Language Association*, 2(1), 14–23. <https://doi.org/10.22599/jesla.33>
- Nyqvist, E-L. (2021). Komplexa svenska nominalfraser hos finskspråkiga språkbads elever. *Norsk Lingvistisk Tidsskrift*, 39(1). <https://ojs.novus.no/index.php/NLT/article/view/1968>
- Pienemann, M. (1998). *Language processing and second language development: Processability theory* (Studies in Bilingualism, 15). John Benjamins Publishing Company. <https://doi.org/10.1075/sibil.15>
- Pienemann, M. & Håkansson, G. (1999). A unified approach towards the development of Swedish as L2: A processability account. *Studies in Second Language Acquisition*, 21(3), 383–420.

- Portin, M., Lehtonen, M., Harrer, G., Wande, E., Niemi, J. & Laine, M. (2008). L1 effects on the processing of inflected nouns in L2. *Acta Psychologica*, 128(3), 452–465.
- Rasinger, S. M. (2018). Quantitative data collection. I L. Litosseliti (red.), *Research methods in linguistics* (s. 117–138). Bloomsbury Academic.
- Salameh, E-K., Håkansson, G. & Nettelbladt, U. (1996). The acquisition of Swedish as a second language in a group of Arabic-speaking pre-school children: Word order patterns and phrasal morphology. *Logopedics Phoniatrics Vocology*, 21, 163–170.
- Teleman, U., Hellberg, S., & Andersson, E. (1999). *Svenska Akademiens grammatik*, 2. Norstedts Ordbok.
- Teleman, U., Hellberg, S. & Andersson, E. (1999). *Svenska Akademiens grammatik*, 3. Norstedts Ordbok.
- Tokowicz, N. & MacWhinney, B. (2005). Implicit and explicit measures of sensitivity to violations in second language grammar: An event-related potential investigation. *Studies in Second Language Acquisition*, 27, 173–201.
- Vetenskapsrådet. (2024). *God forskningssed 2024*. Vetenskapsrådet. <https://www.vr.se/god-forskningssed>

Analyserade läromedel

Fasth, C. & Kannermark, A. (1996). *Form i fokus A*. Folkuniversitetets förlag.

Fasth, C. & Kannermark, A. (1997). *Form i fokus B*. Folkuniversitetets förlag.

Levy Scherrer, P. & Lindemalm, K. (2007). *Rivstart A1+A2*. NoK.

Levy Scherrer, P. & Lindemalm, K. (2008). *Rivstart B1+B2*. NoK.

Bilagor

Bilaga 1: Informerat samtycke (svenska)

Informerat samtycke till att delta i studie om svenska

Denna studie genomförs inom ramen för ett examensarbete i svenska som andraspråk vid Lunds universitet. Syftet med den föreliggande studien är att undersöka processen för språkinläring i svenska hos ungerska inlärare. Studien syftar till att undersöka inläringen av vissa strukturer i en klassrumsmiljö utanför Sverige.

Deltagande i studien

Du kan delta i studien genom att fylla i ett frågeformulär om språklig bakgrund samt genomföra två uppgifter. Den första uppgiften är att översätta ungerska meningar till svenska. Den andra uppgiften innebär att bedöma svenska meningar utifrån deras grammatiska korrekthet. Dessutom kommer du att ombes lämna uppgifter om din språkliga bakgrund och dina akademiska studier. Undersökningen beräknas ta cirka 30 minuter att genomföra. Resultaten av studien kommer att presenteras skriftligt och diskuteras vid en muntlig presentation.

Frivilligt deltagande och möjlighet att avbryta

Deltagandet är frivilligt och du kan när som helst avbryta ditt deltagande utan att ange någon anledning. I så fall kommer dina insamlade uppgifter att tas bort från studien.

Konfidentialitet och hantering av insamlad data

Som informant kommer du att vara anonym och dina svar kommer endast att användas för syftet med denna studie. All insamlad data kommer att behandlas konfidentiellt och anonymiseras så att enskilda deltagare inte kan identifieras i studiens resultat. Den insamlade datan kommer att lagras på en lösenordsskyddad dator och endast användas för att genomföra det projekt som beskrivs i detta samtyckesformulär. Uppsatsen kommer att publiceras i Lunds universitets databas, och du kommer att ha möjlighet att få tillgång till studien efter publiceringen.

Fanni Kulcsár

Student

fa4306ku-s@student.lu.se

Anna Flyman Mattsson

Handledare, Docent i svenska som andraspråk

anna.flyman_mattsson@nordlund.lu.se

Samtycke

Genom att fylla i tabellen nedan intygar du att du har läst igenom ovanstående information och samtycker till att delta i studien.

Namn	
Email	
Datum	
Underskrift	

Tack för ditt bidrag!

Bilaga 2: Informerat samtycke (ungerska)

Beleegyző nyilatkozat

Beleegyző nyilatkozat egy svéd tanulmányban való részvételhez

A kutatás a svéd mint második nyelv témájú diplomamunka részeként készül a Lund Egyetemen. A tanulmány célja a svéd nyelvtanulás folyamatának vizsgálata magyar tanulók körében. Célja valamint bizonyos nyelvszerkezetek elsajátításának vizsgálata Svédországon kívüli osztálytermi környezetekben.

Részvétel

A tanulmányban úgy vehet részt, hogy kitölti a nyelvi háttérrel szóló kérdőívet, és elvégez két feladatot. A nyelvi háttér kérdőívben a beszélt nyelveiről és tanulmányairól fogom kérdezni. Az első feladat magyar mondatok svédre fordítása lesz, a második feladat pedig svéd mondatok nyelvtani helyességének értékelése. A felmérés kitöltése körülbelül 30 percet vesz igénybe. A tanulmány eredményeit a szakdolgozatban, írásban fogom ismertetni és a szakdolgozat védésekor szóban prezentálni.

Önkéntes részvétel és a részvétel megszakításának lehetősége

A részvétel teljesen önkéntes, és bármikor megszakíthatja anélkül, hogy meg kellene indokolnia. Ebben az esetben az Önről gyűjtött adatok kizárásra kerülnek a tanulmányból.

Titoktartás és az összegyűjtött adatok kezelése

Résztvevőként Ön névtelen marad, és válaszait kizárólag a tanulmány céljára használjuk fel. Az összes gyűjtött adat bizalmasan kezelendő és anonimizálásra kerül, így az egyes résztvevők nem azonosíthatók az eredményekben. Az összegyűjtött adatok jelszóval védett számítógépen kerülnek tárolásra, és kizárólag a jelen hozzájárulási nyilatkozatban leírt projekt megvalósítására használhatók fel. A tanulmány a Lund Egyetem adatbázisában kerül közzétételre, és Önnek lehetősége lesz a tanulmányhoz való hozzáférésre a közzététel után.

Kulcsár Fanni

Hallgató

fa4306ku-s@student.lu.se

Anna Flyman Mattsson

Témavezető, Svéd, mint második nyelv
docens

anna.flyman_mattsson@nordlund.lu.se

Hozzájárulás

Az alábbi táblázat kitöltésével igazolja, hogy elolvasta a fenti információkat, és hozzájárul a tanulmányban való részvételhez.

Név	
E-mail cím	
Dátum	
Aláírás	

Köszönjük a hozzájárulását!

Bilaga 3: Enkät (svenska)

Enkät

Vänligen besvara varje fråga nedan efter bästa förmåga.

1. Ålder: _____
2. Ange ditt/dina förstaspråk (modersmål): _____
3. Vid vilken ålder började du lära dig svenska? _____
4. Hur skulle du bedöma din nuvarande färdighet i svenska? (Vänligen ringa in):
 - a. **Dålig** = liten förmåga att tala eller förstå språket
 - b. **Grundläggande** = kan förstå och använda grundläggande ord och grammatik
 - c. **Medelnivå** = kan förstå och föra samtal på språket, men kan ha svårigheter med mer komplexa diskussioner
 - d. **Avancerad** = kan delta i mer komplexa diskussioner på språket
 - e. **Mycket avancerad** = kan använda språket nästan på modersmålsnivå
5. Lista **alla** övriga språk som du talar och ange din övergripande nivå enligt skalan i fråga 4. (Så exempelvis: tyska, c)

6. Hur ofta använder du dina språk? (Vänligen skriv namnen och ringa in frekvensen):

Språk	Språkets namn	Användningsfrekvens			
Språk 1		Varje dag	Varje vecka	Varje månad	Varje år eller mer sällan
Språk 2		Varje dag	Varje vecka	Varje månad	Varje år eller mer sällan
Språk 3		Varje dag	Varje vecka	Varje månad	Varje år eller mer sällan
Språk 4		Varje dag	Varje vecka	Varje månad	Varje år eller mer sällan

Språk 5		Varje dag	Varje vecka	Varje månad	Varje år eller mer sällan
---------	--	-----------	-------------	-------------	---------------------------

7. Studerar du svenska på universitetet som huvudämne, biämne, valbara kurser eller annat?

Bilaga 4: Enkät (ungerska)

Kérdőív

Kérjük, hogy az alábbi kérdésekre legjobb tudása szerint válaszoljon.

1. Adja meg az életkorát: _____
2. Adja meg az anyanyelvét/anyanyelveit: _____
3. Hány éves korában kezdte el tanulni a svéd nyelvet? _____
4. Hogyan értékelné a jelenlegi svéd nyelvtudását? (Kérem, karikázza be a megfelelő választ):
 - a. **Gyenge** = alig tudja beszélni vagy megérteni ezt a nyelvet
 - b. **Alapszintű** = érti a nyelvet és tud használni alapvető szavakat és kifejezéseket
 - c. **Középszintű** = képes megérteni és beszélgetéseket folytatni ezen a nyelven, de az összetettebb témák nehézséget okozhatnak
 - d. **Haladó** = képes összetettebb beszélgetésekben is részt venni ezen a nyelven
 - e. **Nagyon haladó** = a nyelvet közel anyanyelvi szinten tudja használni
5. Sorolja fel az **összes egyéb nyelvet**, amelyeket beszél, és adja meg a nyelvtudási szintjét a 4. kérdésben szereplő skála alapján. (Tehát például: német, c)

6. Milyen gyakran használja az egyes nyelveket? (Kérem, nevezze meg a nyelveket, és karikázza be a megfelelő gyakoriságot):

Nyelvek	A nyelv megnevezése	Használat gyakorisága			
1. nyelv		Minden nap	Minden héten	Minden hónapban	Minden évben vagy ritkábban
2. nyelv		Minden nap	Minden héten	Minden hónapban	Minden évben vagy ritkábban
3. nyelv		Minden nap	Minden héten	Minden hónapban	Minden évben vagy ritkábban

4. nyelv		Minden nap	Minden héten	Minden hónapban	Minden évben vagy ritkábban
5. nyelv		Minden nap	Minden héten	Minden hónapban	Minden évben vagy ritkábban

7. Főszakként, minorként, választható tantárgyként, vagy más módon tanulja a svéd nyelvet?

Bilaga 5: Översättningsuppgift

Uppgift 1 – Vänligen översätt följande meningar till svenska. Försök att vara så exakt som möjligt. Om du inte kan översätta hela meningen, utan bara en del av den, skriv ner den delvisa översättningen.

1. feladat – Kérem fordítsa le a következő mondatokat svédre. Próbáljon meg olyan pontos lenni, amennyire tud. Ha nem tudja az egész mondatot lefordítani, hanem csak egy részét, írja le azt a részleges fordítást.

1. Az érdekes könyved nagyon népszerű.

2. Ma reggel használtam ezeket a buszjegyeket.

3. A nagy kutya alszik.

4. Láttad a szép házunkat?

5. Ez a telefon 5000 koronába kerül.

6. A kis ablak nyitva van egész nap.

7. Ma találkozom a kedves gyerekükkel.

8. Arra a ceruzára van szükségem.

9. Nézd a sárga virágokat a parkban!

10. Hol vettétek a régi autókat?

11. Megkaphatom azt a poharat?

12. Elolvastam a hosszú levelet este.

13. Moziba mentem az új barátaimmal.

14. Ezek a ruhák kényelmesebbek, mint a régiek.

15. A fekete madarak repülnek.

Bilaga 6: Grammatikalitetsbedömningstest

Uppgift 2 – Om du bedömer att meningen är grammatiskt helt korrekt, sätt en bock (✓) bredvid den. Om du tycker att meningen är felaktig, markera den med ett kryss (X) och stryk under den del du anser vara felaktig. Om möjligt, ange gärna den korrekta versionen, det vill säga det du anser vara rätt istället för den understrukna delen.

2. feladat – Ha úgy ítéli meg, hogy a mondat nyelvtanilag teljesen helyes, kérjük, tegyen egy pipát (✓) mellé. Ha úgy gondolja, hogy a mondat hibás, jelölje meg (X) jelöléssel, és húzza alá a helytelennek tartott részt. Ha lehetséges, kérjük, adj a helyes változatot, vagyis azt, amit Ön a helyes változatnak tart az aláhúzott hiba helyett.

1. Denna student behöver mer tid för uppgiften. ()

2. De unga eleverna ställde många frågor. ()

3. Jag läste det här dokumentet direkt. ()

4. Mina bästa vänner bor i olika länder. ()

5. Företaget utvecklade det modern systemet själva. ()

6. Vi förberedde oss för vårt viktigt möte. ()

7. Vi målade de här väggarna i somras. ()

8. Hon köpte detta huset förra året. ()

9. Min snälla kollega löste problemet snabbt. ()

10. Jag träffade hans små bröderna igår. ()

11. Jag började denna kursen i juni. ()

12. Läraren pratade med de nyfikna studenter. ()

13. Jag sålde min gamla cykeln. ()

14. Detta museum har många turister på sommaren. ()

15. Den här restaurangen serverar väldigt god mat. ()

16. Dessa barn spelar fotboll i parken. ()

17. Den breda bron behöver repareras snart. ()

18. I skolan fick hon det här äpple. ()

19. De promenerade längs den lugn stranden. ()

20. Jag tog de här bilder under resan. ()
